

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Význam školní družiny pro hodnotné trávení volného času žáků
I. stupně základní školy**

**The importance of after school club for high-quality spare time
of elementary school students**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Miroslava Váňová, CSc.

Autor:

Michaela Karpíšková, DiS.

Praha 2023

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala především svojí vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Miroslavě Váňové, CSc. za drahocenný čas, který mi věnovala při společných konzultacích a neméně také za odborné vedení a mnoho cenných rad.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Význam školní družiny pro hodnotné trávení volného času žáků I. stupně ZŠ“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3.8.2023

Michaela Karpíšková, DiS.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou školní družiny a jejího významu pro hodnotné trávení volného času žáků I. stupně ZŠ. První část rozebírá teoretické aspekty, týkající se školní družiny, a to především tématy jako mladší školní věk, volný čas dětí, osobnost vychovatele a spolupráce rodiny a školní družiny. Druhá, praktická část je věnována samotnému výzkumu. Pro jeho vytvoření bylo zvoleno online dotazníkové šetření určené rodičům žáků ve Znojmě, jejichž děti navštěvují školní družinu. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jak rodiče žáků I. stupně ZŠ hodnotí kvalitu a přístup školní družiny.

Klíčová slova

Školní družina, mladší školní věk, I. stupeň ZŠ, volný čas, hra, vychovatel/ka, rodina.

Annotation

This bachelor thesis examines the issue of school clubs and their importance for providing meaningful leisure time activities for primary school students. The first part of the thesis focuses on theoretical aspects related to school clubs, including topics such as the younger age of primary school students, children's free time, the personality of the educator, and the collaboration between families and school clubs. Additionally, other concepts that are related to school clubs are discussed. The second, practical part of the thesis is dedicated to research. An online questionnaire survey was chosen as the methodology, and it was designed for parents of primary school students in Znojmo whose children attend school clubs. The aim of this research was to determine how parents of primary school students evaluate the quality and approach of the school clubs.

Keywords

School club, Younger school age, First stage of primary school, Leisure time, Game, Play, Educator, Club supervisor, Family

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. Mladší školní věk.....	7
1.1. Tělesný vývoj, rozvoj motoriky.....	7
1.2. Vývoj poznávacích procesů.....	8
1.3. Emocionální vývoj a socializace.....	9
2. Volný čas.....	11
2.1. Vymezení pojmu volný čas.....	11
2.2. Význam volného času pro děti mladšího školního věku.....	11
2.3. Faktory ovlivňující trávení volného času.....	12
3. Školní družina.....	16
3.1. Charakteristika školní družiny.....	16
3.2. Funkce školní družiny.....	17
3.3. Kompetence rozvíjené školní družinou.....	18
3.4. Druhy činností ve školní družině.....	19
3.5. Význam hry pro děti mladšího školního věku.....	20
3.6. Osobnost vychovatele ve školní družině.....	21
3.7. Spolupráce rodiny a školní družiny.....	22
4. PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
4.1. Cíl výzkumu.....	24
4.2. Metoda výzkumu.....	24
4.3. Výzkumný vzorek.....	24
4.4. Průběh výzkumu.....	24
4.5. Formulace hypotéz.....	25
4.6. Vyhodnocení výzkumu.....	26
4.7. Závěry z výzkumu.....	44
Závěr.....	45
Použité zdroje.....	47
Seznam tabulek.....	49
Seznam obrázků.....	49
Přílohy.....	50
Vzorový dotazník – Význam školní družiny.....	50

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je školní družina. Toto téma jsem si vybrala proto, že před nástupem na rodičovskou dovolenou jsem ve školní družině pracovala jako vychovatelka a dobře tedy znám tuto problematiku i z praktické stránky.

Cíl mé bakalářské práce odpovídá jejímu názvu, tj. jde o to ukázat význam školní družiny pro hodnotné trávení volného času žáků I. stupně ZŠ.

Bakalářská práce se, jak je to obvyklé, skládá ze dvou částí: teoretické a praktické (výzkumné). Žáci prvního stupně ZŠ jsou děti mladšího školního věku, a proto se v teoretické části věnuji nejdříve vývojovým obdobím dětí, jejich tělesným vývojem, motorickým vývojem, sociálnímu a emocionálnímu vývoji a poznávacím procesům.

V další kapitole se v krátkosti věnuji problematice volného času, a to se zaměřením na jeho význam pro děti mladšího školního věku.

Školní družina je oficiální instituce, která má daná pravidla a normy. Proto se v další kapitole zabývám školní družinou jako takovou, její charakteristikou, funkcí, kompetencemi, které má rozvíjet, běžnými druhy činností, kterým se zde děti věnují, zvláště pak významem hry pro děti mladšího školního věku.

Úroveň školní družiny je pochopitelně také závislá na úrovni vychovatelek a vychovatelů a její dobré fungování ovlivňuje i kvalita spolupráce s rodinou. Proto se v teoretické části mé práce věnuji i této problematice.

Na tuto teoretickou část do značné míry organicky navazuje praktická (výzkumná) část, kde analyzuji výzkum, který jsem provedla pomocí online dotazníku na základních školách ve Znojmě. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jak rodiče žáků I. stupně ZŠ hodnotí kvalitu a přístup školní družiny.

1. Mladší školní věk

Vzhledem k tomu, že školní družinu navštěvují děti prvního stupně základní školy, tedy právě děti mladšího školního věku, považuji za vhodné tento věk detailněji rozebrat.

„Mladší školní věk je období relativně krátké, přechodné, kdy se s dítětem mnoho děje a kdy následkem toho jsou mezi dětmi poměrně velké rozdíly“ (Matějček, 1994, s. 57). Dítě mladšího školního věku nastupuje do školy, což je pro ně i rodinu důležitá sociální událost. Je to změna, získání nové role, dítě začíná být školákem. *„Role školáka může mít pro dítě různý význam, může ji chápat rozdílným způsobem: pozitivně i negativně. V průběhu školní docházky se postoj dítěte může pod vlivem osobních zkušeností měnit. Sedmiletý chlapec na konci prvního pololetí došel k závěru, že ,do školy už nepůjde, protože se všechno naučil‘ jiný, osmiletý chlapec, si myslí, že by do školy nemusel chodit každý den“ (Vágnerová, 2005, s. 285).*

Přitom mladší školní věk je často považován za nejradostnější období života, období, kdy je již dítě schopno vědomě prožívat vlastní existenci, ale dosud nemusí řešit důležité životní konflikty, tedy za předpokladu, že mu je nepřipraví třeba jeho rodiče, nebo spolužáci (rozvod, šikana). Dítě roste, vyvíjí se, ale především získává spoustu nových schopností a dovedností. Vzhledem k tomu, že ve škole dítě tráví množství času, ovlivňuje škola zásadně jeho život v nejrůznějších oblastech.

Docent Langmeier (1983, s. 89) toto období charakterizuje jako „věk střízlivého realismu“. Dítě si přeje pochopit svět kolem sebe. Charakteristický rys školního dítěte pozorujeme v jeho mluvě i písemných projevech, ale také čtenářských zájmech. V učení pak dítě zpravidla upřednostňuje realisticky provedené ilustrace, odpovídající skutečnosti a samo rádo experimentuje.

Většina rodičů má v době zápisu do první třídy jisté pochybnosti a současně si pokládá otázku, zda je jejich dítě již dostatečně zralé na tuto novou etapu života. Tuto zralost můžeme popsat jako soubor jednotlivých schopností a dovedností dítěte v následujících oblastech.

1.1. Tělesný vývoj, rozvoj motoriky

Každý jedinec je samozřejmě na trochu jiné úrovni, vycházející především z jeho genetických předpokladů. Proto se fyzická zdatnost, schopnosti a vzhled jednotlivých dětí

v tomto období liší. Tyto odlišnosti se zpravidla postupem času stávají méně zřetelnými. V tomto období se děti dále učí rozvíjet především jemnou motoriku, jako například správný úchop pera, nůžek, zavazování tkaniček a podobně. Tomuto rozvoji dále napomáhají různé podpůrné činnosti – například skládání stavebnic, hra s plastelínou, modelování, vystřihování, používání vidličky a nože při jídle a další.

Dítě by mělo rozvíjet i další pohybové dovednosti, jako udělat kotrmelec, přeskočit překážku, udržet rovnováhu, jezdit samostatně na kole, bruslit a podobně. V tomto období často děti začnou navštěvovat kroužky nebo se věnovat nějakému sportu. Tento zájem může vytrvat až do dospělosti nebo dokonce po zbytek života.

Během rané fáze mladšího školního věku se vyvíjí především dlouhé kosti, a proto vypadá, že jedinec roste spíše do výšky. S růstem ovšem souvisí přechodné oslabení nervové soustavy – děti jsou tedy více neklidné a mají vyšší potřebu pohybu. Postupem času dochází k vyrovnání této disbalance. U dětí roste zájem o pohybové hry a sportovní výkony, které vyžadují obratnost, vytrvalost a sílu. V pozdější fázi dokonce dosahují takové kondice a výkonnosti, že jsou ve sportovních aktivitách překvapivě schopné „utahat“ i své rodiče (Matějček, 1986, s. 225–227).

1.2. Vývoj poznávacích procesů

„Mezi 5. – 7. rokem dochází v této oblasti k vývojovým změnám, které jsou považovány za jednu ze složek školní zralosti. V této době dosahuje zraková a sluchová percepce takové úrovně, jaká je potřebná pro zvládnutí výuky v 1. třídě. Mění se způsob, jakým dítě vnímá různé podněty a jak je interpretuje. Vnímání se stává diferencovanějším a integrovanějším. Strategie vnímání se rozvíjí v interakci s vývojem rozumových schopností“ (Vágnerová, 2005, s. 238).

Pozornost

U dětí, které nastupují školní docházku, je nezbytná určitá dávka pozornosti. Ta má významný vliv na následný úspěch, případně neúspěch v učení, protože děti jsou v této fázi citlivé na rušivé elementy a přerušování pozornosti. V případě nedostatečné schopnosti dětí soustředit se dochází ke zbytečným neúspěchům, které často vedou k další demotivaci v učení. Děti tuto schopnost získávají postupně, a proto je třeba z počátku volit úkoly s ohledem na tuto krátkodobou pozornost (Šimíčková-Čížková, 2010, s. 107).

Děti 6 – 7leté jsou schopny udržet pozornost asi 10–12 minut. Děti 10 – 12leté už 20–30 minut. Délka soustředěnosti je samozřejmě individuální, je podmíněna i charakterem činnosti a vyhraněnosti jedince (Čačka, 2000, s. 111).

Myšlení

První třída je přerodem mezi dvěma způsoby myšlení. Děti postupně přecházejí k logickému myšlení. A právě s ohledem na tento vývoj je dobré v dalších ročnících učivo předvádět názorně a do tohoto procesu zapojit i děti.

„Po celý mladší školní věk se všechny myšlenkové operace opírají o názorné jevy. Dětské myšlení se nedokáže odpoutat od názornosti, to ale nijak nesnižuje jeho účinnost“ (Čačka, 2000, s. 120–121).

Již nyní se dotýkám toho, co budu zmiňovat o pár stránek dál, a to konkrétně, jak důležitou roli hraje koncept Jana Ámose Komenského „škola hrou“.

Ideálně by děti měly nastupovat školní docházku s plně vyvinutou řečí. Realita je však samozřejmě jiná. Přestože vývoj každého dítěte je v různých oblastech rozdílný, největší rozdíly jsou pozorovány právě v oblasti řeči (Matějček, 1994, s. 65).

1.3. Emocionální vývoj a socializace

Emocionální vývoj a socializace jsou v principu spojené nádoby. Socializace napomáhá dítěti v přijímání rolí, a tedy začlenění se do společnosti a kolektivu jiných dětí. Toto je nezbytnou podmínkou v období dospělosti, kdy se následně jedinec musí začlenit do nejrůznějších kolektivů, například v zaměstnání a podobně. V tomto období se děti současně učí nejen společenskému chování, ale také přijímat autority.

„Rodina má pro zdravý vývoj jedince nesmírný význam, plní v tomto kontextu široké spektrum funkcí a rolí, a je proto vnímána jako naprosto unikátní prostředí“ (Procházka, 2012, s. 101).

Děti jsou citově snadno ovlivnitelné. Morální vývoj je ovlivněn postupy při výchově a vztahem mezi členy rodiny. Rodina je pro dítě důležitá a má na jeho vývoj nezanedbatelný vliv (Čapek, 2013, s. 20).

Dříve jsem pracovala jako sociální pracovník služby „Dům na půli cesty“ a pohybovala se mezi dětmi, které pocházely nejčastěji z dětských domovů, výchovných ústavů, případně

byly po výkonu trestu. Mojí každodenní prací bylo vypořádat se s problémy čerstvě dospělých dětí, kdy tyto problémy pramenily zpravidla z absence úplné fungující rodiny. Proto bych i já ráda zdůraznila nezastupitelnou roli funkční rodiny v oblasti vývoje, socializace a prevence patologických jevů u dětí i mladistvých.

Role žáka, jeho postavení ve škole a jeho sociální zkušenosti pomáhají k tomu, aby se více osamostatnil. Žák během školní docházky navazuje vztahy s vrstevníky a díky tomu se učí vzájemné spolupráci (Čížková a kol., 1999, s. 97).

Školní docházka sebou přináší důležité role a to jsou: Role profesní – ta nadále určí sociální uplatnění i místo ve společnosti. Role symetrická vrstevnická – talent, jak umět získat si svoji pozici a skupinou být přijímán. (Vágnerová, 1996, s. 176).

Podle Vágnerové (2005, s. 267) jsou ve školním věku pro rozvoj osobnosti klíčové následující oblasti:

- **Rodina** poskytuje základní sociální a emoční zázemí.
- **Škola** umožňuje rozvoj schopností a dovedností k dalšímu společenskému uplatnění.
- **Vrstevnická skupina** zdokonaluje vlastnosti pro život ve společenství lidí. Poskytuje rovněž možnosti pro srovnání a ztotožnění, což může představovat „motor“ pro další zlepšování jedince.

2. Volný čas

2.1. Vymezení pojmu volný čas

Pojem *volný čas* se skládá ze dvou prostých slov – „volno“ a „čas“. Tímto zdánlivě jednoduchým tématem se zabývá velké množství odborných publikací. Názory odborníků se určitým způsobem překrývají, prolínají a doplňují, ale i přesto v některých bodech odlišují. Pro účely bakalářské práce uvedu několik vybraných úryvků z jeho definic:

- *"Volný čas již nepředstavuje jen prostor pro relaxaci a oddech, ale složitý dynamický systém širokého dosahu"* (Kraus, Poláčková et. al., 2001, s. 164).
- Do volného času se řadí odpočinek, zábava, zájmové činnosti i dobrovolná prospěšná činnost. (Pávková et al. 2002, s. 13).

Každá etapa vývoje lidské společnosti s sebou nese svá pozitiva i negativa. Jedním z pozitiv je právě volný čas. Tento termín v dnešní době vnímáme jako synonymum pro čas, kdy nepracujeme a můžeme se věnovat svým zálibám – tedy něčemu, co nám dělá radost. Avšak i k smysluplnému trávení volného času je třeba lidi vést, a to již od dětství.

„Významnou roli při výchově dětí v době mimo vyučování sehráli učitelé. Tato oblast výchovných snah má v našich zemích tradici, opírá se o dílo J. A. Komenského. Ten ve svých spisech věnoval pozornost nejen vyučování, ale také rozmanitým volnočasovým aktivitám, zejména hrám“ (Hájek, Pávková, 2007, s. 19).

Výchova dětí mimo vyučování má dlouhodobou tradici, přestože neměla vždy formu instituce. Zejména majetní rodiče, jejichž postavení ve společnosti hrálo velmi důležitou roli, předávali své děti do péče tehdejších učitelů.

Když se zamyslím nad tím, jak děti tráví volný čas, napadá mě souvislost s jejich nečinností. Dnešní děti spíše tíhnou k pasivnímu sledování televize nebo sezení u počítače, případně mobilního telefonu. Zároveň se velmi málo dětí věnuje sportu a s tím souvisí špatný životní styl.

2.2. Význam volného času pro děti mladšího školního věku

Volný čas dítěte v mladším školním věku bývá rozsáhlý, přičemž jeho náplň a organizaci zajišťují převážně dospělí. V tomto věkovém období je organizace volného času velmi náročnou a zodpovědnou činností. Pokud je dítě v této oblasti úplně ponecháno samo sobě,

velice často nastane situace, kdy tento čas začne trávit neproduktivně, někdy až škodlivě. Právě z tohoto důvodu je důležité, aby na náplň volného času dětí v tomto věku dohlížel dospělý jedinec. Dítě by přitom nemělo být přehlcováno zájmovými kroužky a do určité míry by se mělo samo rozhodovat, jak chce volný čas využít, a to bez nátlaku a nucení. V opačném případě by se čas zábavy, odpočinku a relaxace mohl zvrhnout v čas náročných povinností, které mohou vést k fyzické a psychické zátěži (Grecmanová a kol., 2003, s. 173).

Děti mladšího školního věku jsou sugestibilní, hravé i zranitelné. Na činnost se vydrží soustředit kolem deseti minut a při svých hrách se dívky a chlapci bez překážek míchají. Oblast volného času dětí mladšího školního věku je velmi zajímavá a členitá, přínosná, ale také nedoceňovaná. Společnost by měla jevit zájem o to, jakým způsobem děti volný čas využívají. Každý jedinec tráví život v různém prostředí a jinak. Ve volném čase se zúčastňuje aktivit, ve kterých získává teoretické znalosti a praktické zkušenosti. Aktivity ve volném čase jsou důležitým faktorem a uspokojují potřeby jedince, vychovávají ho, rozvíjí jeho osobnost a zájmy a začleňují ho do společnosti (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 7).

Jsem přesvědčena, že by dítě mělo mít dostatek svého volného času a nemělo by být přetěžováno povinnostmi a přípravami do školy. Je důležité, aby si uvědomovalo svou životní hodnotu a naučilo se k ní smysluplně přistupovat. U dětí, které jsou dlouhodobě a pravidelně přetěžovány, mohou v důsledku toho vznikat nejrůznější psychické problémy. Takový přístup rodičů, byť s dobrým úmyslem, je ve výsledku kontraproduktivní, protože dítě získává k učení, případně svým povinnostem odpor. Práce s přetíženými dětmi je pak mnohem komplikovanější než s dětmi, které mají svůj prostor na odpočinek, potažmo volný čas.

2.3. Faktory ovlivňující trávení volného času

Jako ve většině oblastí působení na dítě se i v oblasti trávení volného času uplatňují především následující faktory: rodina, škola, vrstevníci a média.

Rodina

I v této oblasti působí víceméně neformálně, především prostřednictvím lásky, trpělivosti, tolerance a důslednosti.

„Činnosti, které si dítě vybírá, jsou dány v nemalé míře nejen množstvím volného času, osobnostními předpoklady dítěte, nýbrž i tím, jaké hodnoty rodina uznává jako důležité, finančními možnostmi rodičů a jejich představami, jakým způsobem by mělo jejich dítě svůj volný čas trávit. Často se v této sféře promítají i nenaplněná přání rodičů a jejich vlastní ctižádost. To může mnohdy dítě povzbudit k vyšším výkonům nebo naopak v něm vyvolat pocit méněcennosti“ (Hájek, et al. 2004, s. 31).

Rodina poskytuje dítěti základní potřeby (bydlení, šacení, jídlo) i potřeby emoční opory a jistoty. Ve školním prostředí dítě získává odlišnou formu sociálního postavení. Zastupuje v ní roli žáka ve vztahu k učiteli a k instituci školy a také roli spolužáka ve vztahu k dalším dětem ze třídy a ze školy. To je pro dítě úplně nová zkušenost, rozdílná oproti tomu, jakou získal v rodině. Rodina je pro většinu dětí a mladých lidí prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejícím na formování jejich osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu, začíná s výchovou a vzděláváním, rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace (Hofbauer, 2004, s. 56).

Děti mladšího školního věku se často řídí tím, co vidí u svých rodičů. Základem rodinné výchovy ve volném čase dětí je životní styl rodiny. Ten zahrnuje vztahy k různým jevům a činnostem, ale také se do něj řadí i vztahy rodičů k sobě samým, k jiným lidem a mezi rodiči navzájem. Tento styl rodičů dítě do budoucna inspiruje a podporuje. Při správném nastavení rovněž umožňuje dítěti využívat volný čas tvůrčím způsobem. Záleží i na různých faktorech, které toto prostředí ovlivňují, jako je např. ekonomické či sociální postavení rodiny. Jak děti tráví svůj volný čas záleží hlavně na rodině dítěte, proto je třeba, aby tomuto aspektu rodina věnovala dostatečnou pozornost. S nadsázkou můžeme říci, že jde o investici do budoucnosti dítěte (Hofbauer, 2004, s. 61). Hofbauer popisuje také tři možné způsoby, jakými se vliv rodiny na trávení volného času dítěte uskutečňuje:

- **Nápodobou a reprodukcí**, tj. přejímáním vzorců pozitivního volnočasového chování rodičů prostřednictvím účasti dětí na aktivitách rodiny (např. společenské hry, domácí zábavy a oslavy, setkání s přáteli, návštěva kulturních zařízení, výlety, vycházky či rodinné dovolené aj.).
- **Realizací individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině**. Jde o aktivity dětí (sportovní, zábavné, přírodovědné, technické aj.), které tak mohou být prostým navázáním na zájmy rodičů. Děti jsou přirozenými pokračovateli bez nucení a nátlaku.

- **Sledováním a reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí** – rodina by měla reagovat na individuální předpoklady a přání dítěte a podporovat ho a pomáhat mu při hledání jeho životních cest s ohledem na jeho zájmy, potřeby i nadání

(Hofbauer, 2004, s. 62-63).

Trávení volného času dětí může být samozřejmě ovlivněno i jinak. Jako příklad můžeme uvést volnočasová centra, tělocvičny, kina, divadla, knihovny a podobně. Zde však kvalita i kvantita závisí především na ekonomické situaci rodiny i daného regionu.

Vrstevníci

Trávení času ve společnosti vrstevníků, majících podobné zájmy, je nejčastější aktivitou tohoto období. „*Potřeba kontaktu s vrstevníky je považována za jednu z nejvýznamnějších potřeb školního věku. Vrstevnická skupina se stává významným socializačním prostředím. Její vliv není institucionalizován a připouští větší variabilitu v socializačním rozvoji, umožňuje rozvoj jiných kompetencí a individuálně specifických rysů osobnosti. Ve vrstevnické skupině je dítě jedním z jejích členů, musí přijmout určitá pravidla a zároveň je individuálně specifickou bytostí, která se zde prosazuje tak, jak dokáže*“ (Vágnerová, 2005, s. 292).

Jsem toho názoru, že kontakt s vrstevníky ať už ve škole při výuce, nebo v družině je pro dítě školního věku velice důležitý. Souhlasím s tím, že vrstevnická skupina dává dítěti možnost se prosadit a zároveň se naučit respektu k ostatním. Dítě školního věku pak snáze dodržuje stanovená pravidla a normy. Po rodině je to právě vrstevnická skupina, se kterou se dítě dostává do kontaktu. Vše začíná mateřskou školou. Děti se ale s ostatními dětmi setkávají např. i na dětském hřišti. Pedagogický slovník definuje vrstevnickou skupinu jako skupinu dětí přibližně stejného věku, jejíž členové mají velmi podobný sociální status. Tato skupina může mít na své členy velmi pozitivní vliv. Je zde ale i nebezpečí negativních vlivů skupiny (Průcha, Mareš, Walterová, 2009, s. 341).

Dle Hofbauera (2004, s. 99) je vrstevnická skupina první a jedinou formou dobrovolného sdružování se. Vrstevnické skupiny se společně věnují hře a společným aktivitám, mívají své cíle. Ve skupinách jsou vztahy hlubšího charakteru a zážitky jsou rovněž velice intenzivní. Dítě si na ně pamatuje i v pozdějším věku.

Média

S médii se dnes setkáváme na každém kroku. Ke klasickým médiím patří tisk, rozhlas a televize. Mezi nová, digitální média se řadí internet, osobní počítač, mobilní telefon, sociální sítě a mnohá další. Média šíří informace z domova i ze světa, pořady o přírodě, o politice, sportovních událostech atd., ale také poskytují různé vzdělávací programy a podobně. Účelem médií je informovat, přesvědčovat, případně i vychovávat. Je však třeba mít vždy na paměti, že vedle pravdivých informací se často setkáváme i s tzv. dezinformacemi, což jsou informace buď zkrácené nebo takové, které se na pravdě nezakládají vůbec. To platí dvojnásob v případě dětí, které ještě nemají vyvinuté kritické myšlení a jsou snadno ovlivnitelné. Média v důsledku ovlivňují náš životní styl, naše zvyky i chování, aniž si to sami uvědomujeme. Podle reklam se stravujeme, oblékáme a mnoho dalšího.

Současná generace dětí již vyrůstá v takto plně digitalizovaném prostředí, plným osobních počítačů, mobilních telefonů a jiných zařízení, které mají usnadnit život. Pro děti však mohou média a jejich prostředky představovat jistá rizika. Je vždy na zodpovědnosti rodičů, případně pedagogů, aby na děti dohlíželi a tato rizika co nejvíce eliminovali. Proto je důležité, aby především rodiče věděli, jaké televizní programy dítě sleduje, jaké počítačové hry hraje a co si prohlíží na internetu. Dnešní děti přijímají spoustu informací přes internet a televizi a kniha, se postupem času dostává do ústraní. *„S nebývalou rychlostí a razancí se nové formy komunikace staly součástí denního života rostoucího okruhu příslušníků společnosti. Prostupují také volný čas na všech úrovních – od individuální po celospolečenskou, od místní po světovou – a všechna tato prostředí pomáhají spojovat“* (Hofbauer, 2004, s. 128).

V poslední dekádě se média začala hojně zapojovat i do běžné výuky. Školy i samotní žáci tedy zpravidla disponují notebookem, tabletem nebo obdobným zařízením a připojením k internetu. Nabízí se tak nová, interaktivní forma vzdělávání, která s sebou přináší nevídané možnosti. Nové metody umožňují prostřednictvím různých her, animací a videí žáky více zaujmout a probíranou látku názorně předvést. Ti si pak zpravidla z výuky i více odnášejí, na rozdíl od „obyčejného“ učení z knih.

3. Školní družina

3.1. Charakteristika školní družiny

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, mezi významné faktory ovlivňující vývoj dítěte patří škola a u dětí mladšího školního věku také školní družina. Odborná literatura školní družinu popisuje následovně:

„Školní družina je pro děti místem odpočinku a rekreace, kde si nejen hrají a tvoří, ale i nenásilnou formou rozšiřuje svoje poznatky z vyučování“ (Kulhánková, 2008, s. 7).

„Školní družina je školským zařízením pro zájmové vzdělávání. Specifickými prostředky naplňuje obecné cíle vzdělávání dané školským zákonem. Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností a dalšími aktivitami se zaměřením na různé oblasti“ (Holeyšovská, 2009, s. 13).

Školní družina poskytuje dětem výchovu, vzdělávání a zároveň rekreaci. *„Svou funkci naplňuje činnostmi odpočinkovými (klidové činnosti, rekreační i zájmové aktivity i příprava na vyučování). Obsahově mezi nimi nelze vést přesnou hranici“* (Hájek, 2007, s. 13).

Školní družina pořádá akce, organizuje pravidelnou činnost oddělení a zájmových útvarů.

Z výše uvedeného vyplývá, že současná školní družina je institucí pro další vzdělávání dětí mimo klasické vyučování, stejně jako místem k odpočinku, relaxaci, upevňování vztahů, socializaci a podobně. Je určena především dětem I. stupně základní školy. Má žáky nejen hlídat, ale současně poskytovat prostor pro další osobnostní rozvoj. Školní družina také rozvíjí komunikativní dovednosti a přirozeně učí, jak se uplatnit ve společnosti a současně přijímat důsledky svého jednání. Ve školní družině působí vychovatel/ka, tedy odborně kvalifikovaný pedagogický pracovník, což je ukotveno v zákoně č. 563/2004 Sb., (Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů). Nad rámec zákona by měl rád pracovat s dětmi a neměla by mu naopak chybět empatie a porozumění. Školní družina jakožto instituce by měla současně disponovat vhodným vybavením a prostory. Neméně důležitým tématem je také legislativní rámec. Školní družina se zřizuje podle školského zákona – tedy zákona č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a dále se řídí vyhláškou Ministerstva školství,

mládeže a tělovýchovy (MŠMT) č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání ve znění pozdějších předpisů.

Pro úplnost si dovoluji uvést, že školský zákon (Zákon č. 561/2004 Sb.) v §111 hovoří takto: „(1) Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech“ (Zákon č. 561/2004 Sb. [online], 2004).

Mimo Školský zákon a vyhlášku se činnost školní družiny řídí ještě metodickým pokynem s názvem „Metodický pokyn k postavení, organizaci a činnosti školních družin“, vydaným v roce 2002 MŠMT.

Školní družina může být zřizována samostatně jako školské zařízení nebo jako součást základních škol. Ve školní družině nepokračuje vyučování, ale i přesto dochází k dalšímu vzdělávání. Činnost školní družiny probíhá před vyučováním a po školním vyučování a končí odchodem dětí domů, případně za jinými volnočasovými aktivitami. (Metodický pokyn k postavení, organizaci a činnosti školních družin [online], 2002)

3.2. Funkce školní družiny

Jak již bylo nastíněno výše, má školní družina řadu funkcí. Pávková (Školní družiny nabízejí dětem nejen zábavu [online], 2017) na základě potřeb a nároků dětí uvádí následující funkce:

- **Výchovně-vzdělávací funkce:** Rozvoj osobnosti po psychické, fyzické i sociální stránce v rámci uspokojování potřeb – seberealizace, vytváření sociálních vztahů, objevování a rozvíjení zájmů.
- **Zdravotní funkce:** Režim dne v závislosti na věku, pohybové aktivity s respektem k přirozené potřebě pohybu dětí mladšího školního věku i jako kompenzace po pohybově pasivním dopoledni, zdravé stravování, správný pitný režim, základní hygiena, bezpečnost pracovních postupů, psychohygiena.
- **Sociální funkce:** Dohled ve smyslu zajištění bezpečnosti mimo vyučování, navazování sociálních vztahů, postavení ve skupině v sociálních rolích, kultivace sociálních dovedností, vyrovnávání nestejných podmínek rodinného prostředí dětí ve skupině.

- **Preventivní funkce:** Předcházení negativním jevům jako jsou agresivita, závislosti, netolerance, ale také odstranění zdánlivě banální neukázněnosti (nerespektování pravidel, autority, lhaní, záškoláctví apod.)

3.3. Kompetence rozvíjené školní družinou

Školní družina rozvíjí klíčové kompetence u dětí. Jedná se o soubor vědomostí, dovedností, návyků a hodnot pro následné uplatnění ve společnosti.

Klíčové kompetence jsou podle B. Hájka následující:

- **k učení:** dítě se učí a k učení má chuť. Rozdělanou práci dodělá. Během učení si pokládá otázky a vyhledává odpovědi. Hledá ty správné způsoby k učení. Dokáže zhodnotit své snažení. Všechny získané poznatky uplatňuje v následujícím učení a v praxi.
- **k řešení problémů:** Dítě ovlivňuje okolí a snaží se řešit situaci a problémy s ní spojené. Dítě si uvědomuje, že je zapotřebí přistupovat k problému zodpovědně, jen tak může dojít k cíli. Vše zvládne dokončit.
- **Komunikační kompetence:** Dítě ovládá řeč verbální i neverbální komunikací. Komunikuje bez studu s ostatními dětmi i dospělými, je schopno vést dialog. Zvládá své myšlenky vyjádřit gesty, je schopno vnímat pocity druhých.
- **Sociální kompetence:** Dítě je schopno respektovat jiné, umí se prosadit i podřídit. Souhlasí s kompromisem. Je schopno projevit soucit, je ohleduplné vůči ostatním, rozezná nespravedlnost. Dítě se zvládne samo rozhodnout o činnostech, které bude vykonávat a nese za ně zodpovědnost.
- **Občanské kompetence:** Dítě zná své povinnosti i práva a rovněž práva druhých. Zároveň vnímá nespravedlnost i agresivitu a je schopno se bránit. Dbá na své zdraví i na zdraví a bezpečí jiných. Respektuje a chrání tradice.
- **Kompetence k trávení volného času:** Dítě je schopno orientovat se v možnostech smysluplného trávení volného času. Umí si zvolit činnosti dle vlastních schopností a rozvíjí své zájmy ve skupinových i individuálních činnostech (Hájek, 2007, s. 11–13).

„Program nabízený školní družinou se stává plnohodnotnou, užitečnou a významnou náplní poloviny času, který mnohé děti ve škole tráví. Je protipólem usilovné dopolední

duševní práce. Nabízí aktivní odpočinek, tělesný pohyb nejen v přírodě, komunikaci s vrstevníky bez výrazných omezení, rozvíjení individuálních zájmů a zálib“ (Holeyšovská, 2009, s. 17).

Pokud budu vycházet ze své vlastní zkušenosti při práci vychovatelky ve školní družině, mohu konstatovat, že jsem měla vždy to štěstí být součástí týmu, který fungoval, jak jej popisuje Holeyšovská. Jsem ráda, že její definici mohu potvrdit, nicméně si uvědomuji, že ne každá školní družina plní tyto ideály na sto procent.

Školní družina jako instituce by měla předcházet patologickým jevům, mezi něž patří například drogy, šikana, agresivita a podobně. Vzhledem k tomu, že jsou děti v družině pod dohledem pedagogických pracovníků, jsou tato rizika omezena na minimum. Pro rodiče může být tedy družina volba, jak své děti ochránit před těmito patologickými jevy.

3.4. Druhy činností ve školní družině

Hájek ve své knize (Hájek, 2007, s. 15-17) popisuje následující druhy činností:

- **Činnost odpočinková:** probíhá ráno před vyučováním nebo po obědě. Školní vyučování vyvolává svými nároky u dětí únavu, a proto je odpočinek a relaxace ve školní družině významná. Řadíme sem odpočinek na koberci, kreslení, čtení, promítání nebo poslech pohádek, stolní hry. Odpočinková činnost zabezpečuje psychohygienickou funkci.
- **Činnosti rekreační:** slouží především k odstranění únavy z vyučování, které vyžaduje koncentraci. Probíhají venku, v přírodě na školním hřišti. Rušnější hry slouží ke zmírnění únavy z vyučování. Školní družina má naučit děti odpočívat a umět relaxovat. Odpočinek a relaxace se podílí na utváření hodnot a ovlivňuje i výkonost jedince v dospělém věku.
- **Zájmové činnosti:** řadíme sem například tělesnou, výchovnou, hudební výchovu. Zájmové činnosti mohou být skupinové, individuální, organizované i přirozená aktivita. Děti si vybírají zájmovou činnost podle toho, co mají nejraději. Činnosti zájmové se podílejí na rozvoji fantazie a myšlení.
- **Příprava na školní výuku:** není povinná a každá družina pracuje s přípravou na školní vyučování po svém. Děti plní školní úkoly jen se souhlasem rodičů, protože někteří rodiče si přejí, aby jejich děti vypracovávaly domácí úkoly až s nimi doma.

Pokud děti domácí úkoly ve školní družině vypracovávají mají na ně vyhrazený čas až po rekreačních činnostech. Úkoly dětí vychovatelka neopravuje, upozorní na chybu a vyzve k opravení samotného žáka. Vychovatelka volí pro děti svou vlastní realizaci přípravy na vyučování například formou zábavné hry.

3.5. Význam hry pro děti mladšího školního věku

Hrou rozvíjející především osobnost dítěte se zabýval již J. A. Komenský, který ukázal na možnosti jejího využití při výchově. Podle J. A. Komenského je hra stejně důležitá jako spánek a výživa. Přináší dítěti radost, potěšení. Různí autoři definují hru jinak. Na hru můžeme pohlížet i jako na ukazatele vývojového stupně jedince. Při hře sledujeme, reakci dítěte na pravidla a pokyny. Mladší školní věk provází symbolická hra a ta se stále více podobá realitě, jelikož dítě získává více zkušeností. Zhruba od osmi let je důležité podporovat dítě při hře, která má pravidla, a to především pro snadnější začlenění dítěte do společnosti. Můžeme sem zařadit například stolní hry. Děti stále zůstávají i u pohybových a konstruktivních her (Význam hry a zájmové činnosti pro rozvoj dítěte [online], 2013).

Význam hry a její vliv na vývoj dítěte

Hra je důležitá nejen v období dětského věku, ale provází člověka v nejrůznějších formách po celý život. V dětství pak především působí na vývoj dítěte i jeho zrání, dále pak díky ní dochází k rozvoji dovedností a vědomostí. Dítě má vrozené předpoklady, které můžeme díky hře pozorovat (např. inteligenci). Vývojový stupeň dítěte je spojen s učením, které probíhá nejen ve škole, ale i v rodině a dalších institucích. Díky hře se rozvíjí hrubá i jemná motorika. Hrubou motorikou si dítě procvičuje například chůzi po rovném terénu, po schodech, skoky, kotrmelce, házení, chytání míče. Jemnou motoriku dítě trénuje například navlékáním různých korálků, střiháním i lepením. Do jemné motoriky řadíme i grafomotoriku, ta se rozvíjí kreslením a psaním. Základem je dítě naučit správně držet tužku. Rozšiřuje se a diferencuje také vnímání. Zrakovým vnímáním dítě poznává barvy, tvary a předměty. Sluchové vnímání rozvíjí činnosti, kterými se dítě učí vnímání rytmu a tvoření rýmů. Pro prostorové vnímání je nezbytné naučit se určení místa: nahoře, dole, vlevo, vpravo. Při vnímání času se dítě učí různé pojmy, spojené se dny v týdnu a měsíci. Během komunikace si také zlepšuje artikulační schopnosti. Hra umožňuje dítěti lépe vyjádřit city a naučit se empatii. Dítě přestává být labilní, protože začíná své city ovládat.

Dítě si zkouší různé sociální role a vytváří sociální vztahy, učí se brát ohled na ostatní a spolupracovat. (Význam hry a zájmové činnosti pro rozvoj dítěte [online], 2013)

Hra je tedy pro dítě velmi důležitá a je „nejpřirozenější aktivitou dítěte. Každý pedagog by měl znát metodické zásady, které platí při zařazování her do výchovné a vzdělávací činnosti“ (Zelinová, 2007, s. 14).

Každá hra není vhodná pro každé dítě tzn. na někoho působí stejná hra pozitivně, na druhého nikoli. Důležité je i správné rozdělení rolí dětem při hře a poté sledování jejich reakce během hry. Pedagog by se měl s dětmi předem domluvit na pravidlech hry a učit je sebeovládání. Při hře by měl také vyhodnocovat její dopad na dětský prožitek a myšlení. Díky svým zkušenostem by pak měl rozhodovat, jak může hra působit na osobnost dětí, jestliže se znovu zařadí, případně, je-li lepší měnit hry podle situace ve třídě (Zelinová, 2007, s. 15).

3.6. Osobnost vychovatele ve školní družině

Každý jedinec v životě plní sociální role – role žáka, kamaráda, studenta, životního partnera, zaměstnance – a ta role klade na člověka jiné požadavky. Na roli vychovatele/vychovatelky je nutné se připravovat a tuto roli posilovat, prohlubovat a zdokonalovat. „Pedagogova osobnost je jedním ze základních problémů pedagogické teorie, neboť na jejich kvalitách morálních, odborných i pedagogických závisí průběh i výsledek celého výchovně vzdělávacího procesu“ (Jůva et. al. 2001. s. 55).

Jak jsem již uvedla dříve, od vychovatele/vychovatelky se očekává především kladný vztah k dětem. Měl/a by být empatický/á a umět vytvořit pozitivní atmosféru ve skupině, protože děti v družině se mají cítit bezpečně a bezprostředně. Měl/a by rozvíjet své organizační schopnosti, podporovat sebevědomí dětí, umět zaujmout a nadchnout pro určitou činnost.

Vychovatel/ka by měl/a používat svůj hlas v nižších polohách s kladnou intonací. Nemusí ho příliš zvyšovat, postačí na příslušnou věc položit důraz. Měl/a by dbát na spisovnou mluvu a vyhýbat se složitým výrazům, tedy používat hlavně slova, kterým děti rozumí. Dále by měl/a volit vhodné tempo řeči, protože příliš pomalé ani příliš rychlé není vhodné.

Vychovatel/ka by měl/a mít také neustále na paměti, že se mezi ní/m a dítětem vyvíjí na každodenní bázi určitý vztah. Proto je důležité rozvíjet především vztah založený na důvěře, klidu a porozumění. Díky tomu může následně vznikat žádoucí pozitivní atmosféra školní družiny.

Vzdělání a dovednosti

Práci vychovatele/vychovatelky může vykonávat pouze osoba minimálně středoškolsky vzdělaná s všeobecným přehledem, přičemž velkou výhodou jsou také znalosti z oboru psychologie a speciální pedagogiky. Práce vyžaduje znalost metodiky, schopnost vedení a učení dětí. Případné kázeňské problémy buď vychovatel/ka řeší sám/sama nebo požádá o pomoc jiného pracovníka, kterým může být například třídní učitelka, případně výchovného poradce.

Aby byl pedagog odborníkem na svém místě, je nezbytné, aby se i nadále vzdělával v různých oblastech a rozvíjel svoji osobnost. Jako příklad uvedu rozvoj tvořivosti, práce s nadanými dětmi, didaktiku, zájmy dětí, trénink komunikačních dovedností. Obecné zásady a z nich vyplývající požadavky na výchovu. Neméně důležitá je i oblast bezpečnosti při činnostech v družině a metodika učení.

Pracovní náplň pedagogického pracovníka v roli vychovatele/vychovatelky bývá zpravidla specifikována v pracovní smlouvě. Požadavky lze v kostce shrnout například takto:

- Provádět výchovně vzdělávací činnosti dle osnov dané školní družiny s ohledem na denní režim, nutnost relaxace a odpočinku
- Vytvářet příjemnou atmosféru, budovat důvěru, rozvíjet vzájemné vztahy a učit děti společenskému chování
- Podporovat tvořivou činnost žáků, rozvíjet jejich nadání
- Využívat svoji odbornost pro podporu rozvoje osobnosti dětí
- Při veškerých činnostech dbát na dodržování bezpečnostních předpisů (BOZP, požární předpisy) a hygienických opatření
- Vést dokumentaci o výchovně vzdělávacích pracích školní družiny
- Komunikovat s rodiči dětí
- Účastnit se porad, školení a spolupracovat s ostatními pedagogy

(Hájek, 2007, s. 36–37)

3.7. Spolupráce rodiny a školní družiny

Vychovatel/ka by měl/a v ideálním případě udržovat kontakt s rodiči žáka, navštěvujícího školní družinu. Nespornou výhodou je pak kvalitní vztah, na kterém lze stavět další komunikaci a výměnu informací. Tímto navíc vzniká důvěra rodičů ve fungování školní

družiny. Děti se mnohdy projevují jinak doma a jinak ve škole a školní družině, a proto je vzájemná informovanost mezi rodiči a pedagogy velice důležitá.

„Podmínkou úspěchu při jednání s rodiči je pedagogický takt. Informace o dítěti zahrnují pozitivní i negativní poznatky. Nesprávné je zaměření pouze na nedostatky dítěte. Taktické je zaměřit se nejdříve na pozitivní stránky osobnosti dítěte či rodiče nebo alespoň na informace neutrální, bez hodnotícího aspektu“ (Hájek, 2007, s. 71).

Co se týče forem komunikace, existuje mnoho způsobů, jak spolu mohou rodiče a vychovatelé spolupracovat. Na dálku především prostřednictvím telefonických rozhovorů, e-mailem nebo přes v současné době stále populárnější sociální sítě a aplikace. Několikrát do roka však škola nabízí rodičům využít osobní kontakt v podobě konzultačních hodin nebo rodičovských schůzek.

„Ideální by byl aktivní a poučený zájem rodičů o to, aby se jejich děti učily svůj volný čas využívat různorodě, smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodování citlivě podporovaného rodiči. Protikladem takového přístupu je snaha některých rodičů o volném čase svého dítěte rozhodovat direktivně nebo je v jeho průběhu nepřiměřeně zaměstnávat“ (Hofbauer, 2004, s. 63).

Souhlasím s tím, aby rodiče do jisté míry respektovali názor jejich dětí na trávení volného času, protože v případě nepřiměřeného nátlaku se snaha rodičů může obrátit proti rodičům samotným. V takovém případě může nastat situace, kdy začne dítě vzdorovat a spolupráce s ním se stává nezvladatelnou. Jestliže k nátlaku ze strany rodičů dochází i nadále, dítě může být určitým způsobem poznamenáno a v pozdějším věku dokonce sklouznout k patologickému chování.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části mé bakalářské práce se pomocí online dotazníkového šetření na základních školách ve Znojmě, zabývám otázkami přínosu školní družiny pro žáky I. stupně základní školy, tak jak ho vidí jejich rodiče.

4.1. Cíl výzkumu

Konkrétním cílem dotazníkového šetření je zjistit, jak rodiče žáků I. stupně ZŠ hodnotí kvalitu a přístup školní družiny.

4.2. Metoda výzkumu

Výzkumnou metodou v mojí práci je online dotazníkové šetření. Pro tento účel byla použita online platforma Survio (<https://www.survio.com/cs>). Při sestavování otázek jsem použila dotazník z internetu (Anonymní dotazník – zpětná vazba rodiče – školní družina [online]), který byl stylisticky i částečně obsahově upraven pro potřeby mého výzkumu. Výsledkem je 18 otázek. Při formulaci jednotlivých položek jsem se maximálně snažila dbát na jazykovou formulaci, aby otázky byly jednoznačné, jasné a srozumitelné. Pro online dotazník jsem zvolila otázky uzavřené, které se vyznačují tím, že se respondentům předkládá určitý počet předem připravených odpovědí. K prezentaci výsledků výzkumu jsem použila tabulky a sloupcové grafy.

4.3. Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem jsou rodiče dětí, navštěvujících školní družinu ve školách ve Znojmě. Možných respondentů ze tří znojemských škol je přibližně devadesát. Na výzvu o vyplnění dotazníku jich reagovalo osmadvacet.

4.4. Průběh výzkumu

Prostřednictvím elektronické pošty jsem oslovila ředitele a ředitelky základních škol ve Znojmě s žádostí o spolupráci při vyplňování online dotazníkového šetření. Zpět se mi vrátily celkem tři odpovědi, z čehož vyplývá, že jsem získala přibližně devadesát potenciálních respondentů. Ředitelé základních škol následně postoupili zprávu vedoucím vychovatelům/vychovatelkám. Ti poté oslovili přímo rodiče dětí, navštěvující školní družinu s žádostí o vyplnění online dotazníku. Touto cestou se mi nakonec podařilo získat 28 řádně vyplněných dotazníků pro vytvoření výsledné statistiky.

4.5. Formulace hypotéz

Jak bývá běžným zvykem, než jsem zahájila dotazníkové šetření, definovala jsem tři hypotézy, jinými slovy předpovědi, či očekávání. Podle výsledků z dotazníku na závěr zhodnotím, zda se tyto hypotézy potvrdily nebo byly naopak vyvráceny.

Hypotéza 1

Rodiče dětí jsou s kvalitou školní družiny převážně spokojeni. Projevy nespokojenosti jsou pouze sporadické a dílčí.

Hypotéza 2

Rodiče dětí budou navrhnout rozšíření některých aktivit družiny.

Hypotéza 3

Rodiče nebudou mít příliš velký zájem o rozšíření komunikace s vychovateli družiny.

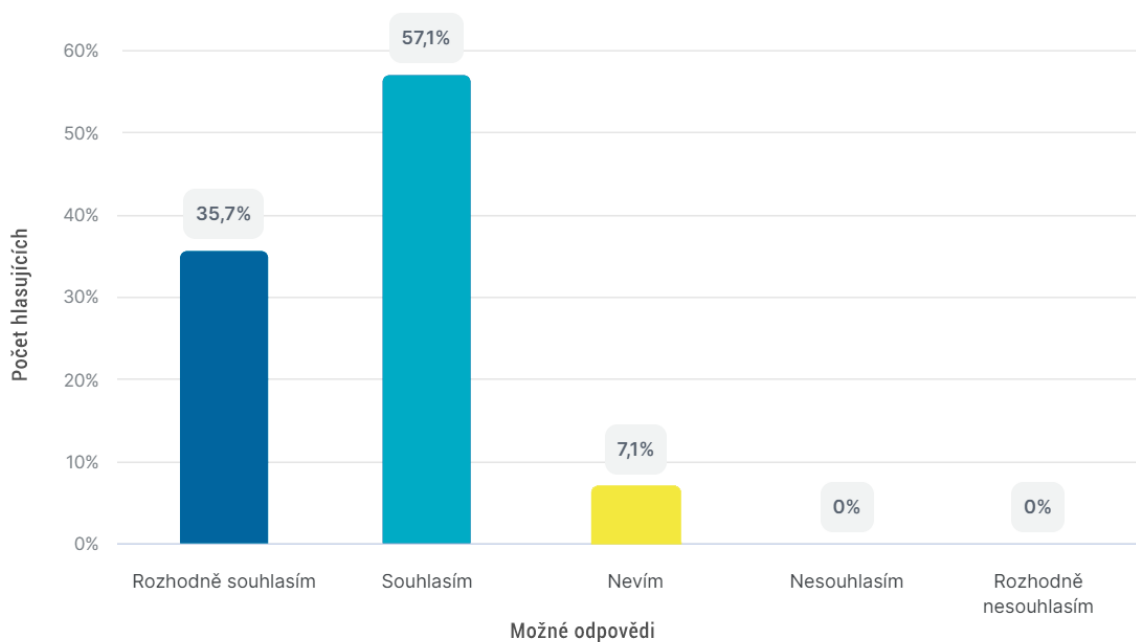
4.6. Vyhodnocení výzkumu

Otázka č. 1: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti komunikace s dětmi a přístupu k nim?

Tabulka 1: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 1

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	10	35,7 %
Souhlasím	16	57,1 %
Nevím	2	7,1 %
Nesouhlasím	0	0 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 1: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 1

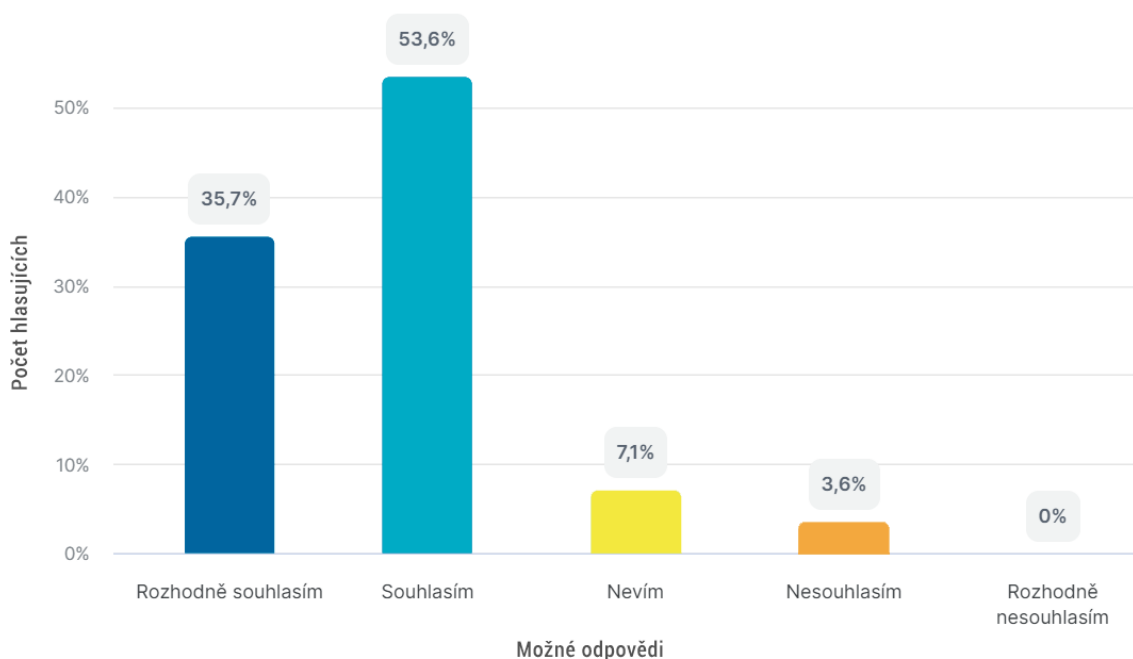
Z následujícího grafu vyplývá, že naprostá většina rodičů je s komunikací a přístupem k dětem spokojena. Rozhodně souhlasí deset respondentů (35,7 %), souhlasí šestnáct respondentů (57,1 %). Zbývající dva respondenti (7,1 %) neví. To znamená, že spokojenost ve větší či menší míře vyjádřilo celkem 93 % rodičů. Žádný z rodičů nevyjádřil nespokojenost.

Otázka č. 2: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti sportovních, pohybových aktivit a pobytu venku?

Tabulka 2: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 2

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	10	35,7 %
Souhlasím	15	53,6 %
Nevím	2	7,1 %
Nesouhlasím	1	3,6 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 2: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 2

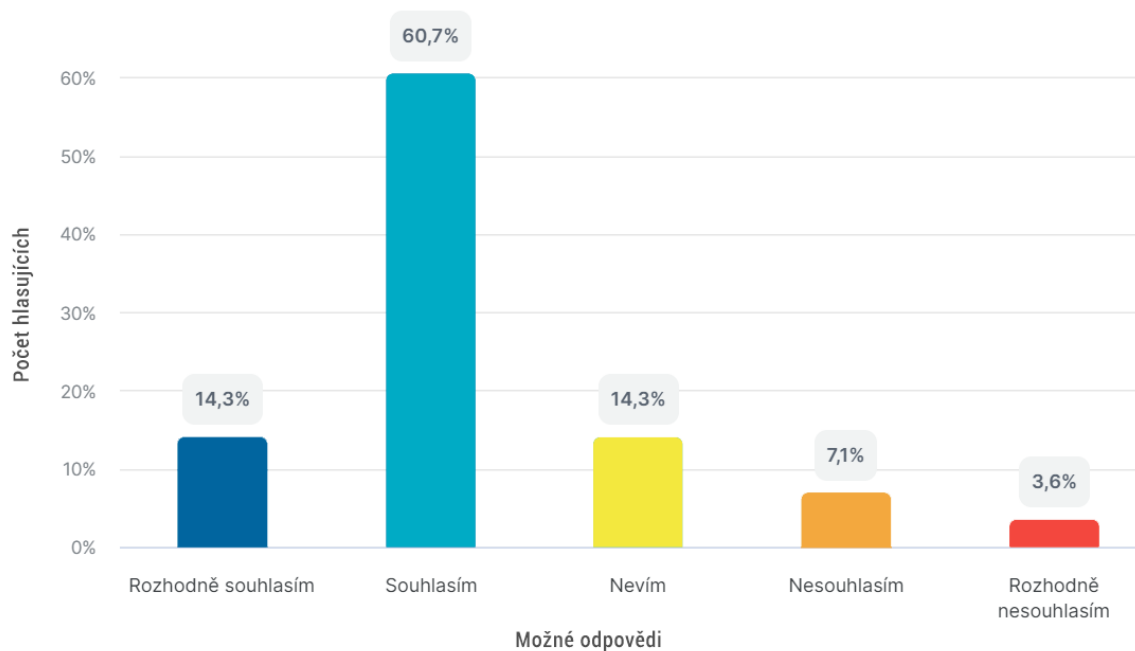
Dvacet pět respondentů, což je téměř 90 % rodičů, je spokojeno se službami v oblasti sportovních, pohybových aktivit a s pobytem jejich dětí venku. Dva respondenti (7,1 %) nevědí a jeden (3,6 %) nesouhlasí.

Otázka č. 3: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti kroužků v družině?

Tabulka 3: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 3

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	4	14,3 %
Souhlasím	17	60,7 %
Nevím	4	14,3 %
Nesouhlasím	2	7,1 %
Rozhodně nesouhlasím	1	3,6 %

Obrázek 3: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 3

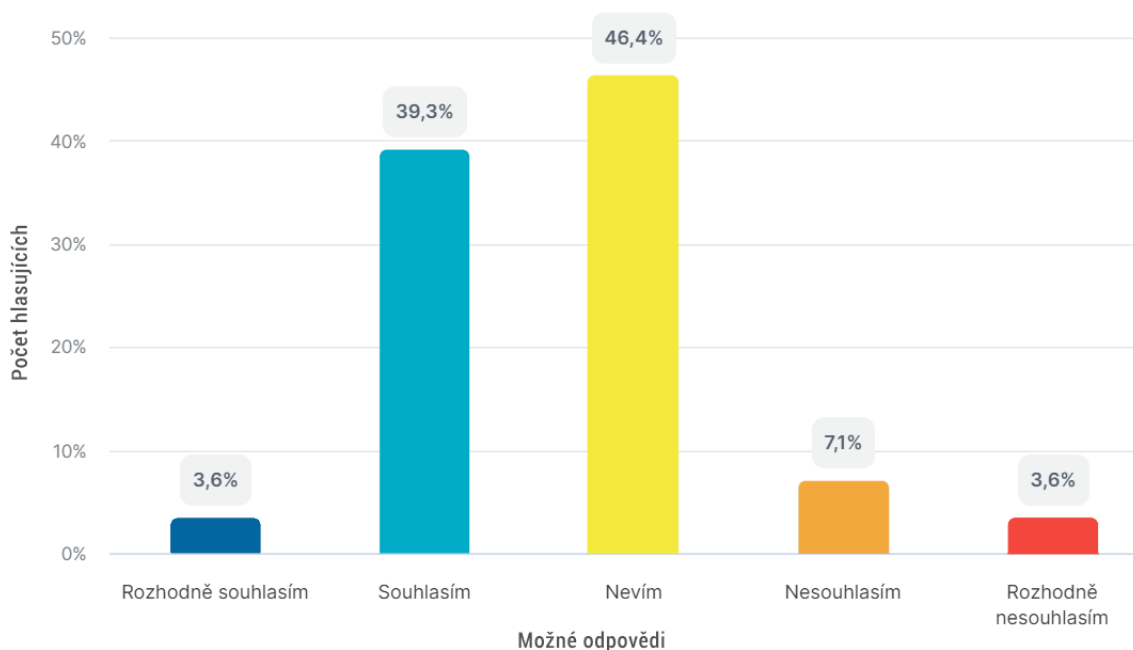
Přestože je jednadvacet respondentů, což jsou tři čtvrtiny rodičů, spokojeno s kvalitou kroužků školní družiny, objevuje se zde i určité procento nespokojenosti – konkrétně tři respondenti (téměř 11 %). Zbývající čtyři respondenti (14 %) si s odpovědí nebyli jisti.

Otázka č. 4: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti zapojení témat prevence patologických jevů (šikana, drogy, jiné závislosti)?

Tabulka 4: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 4

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	1	3,6 %
Souhlasím	11	39,3 %
Nevím	13	46,4 %
Nesouhlasím	2	7,1 %
Rozhodně nesouhlasím	1	3,6 %

Obrázek 4: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 4

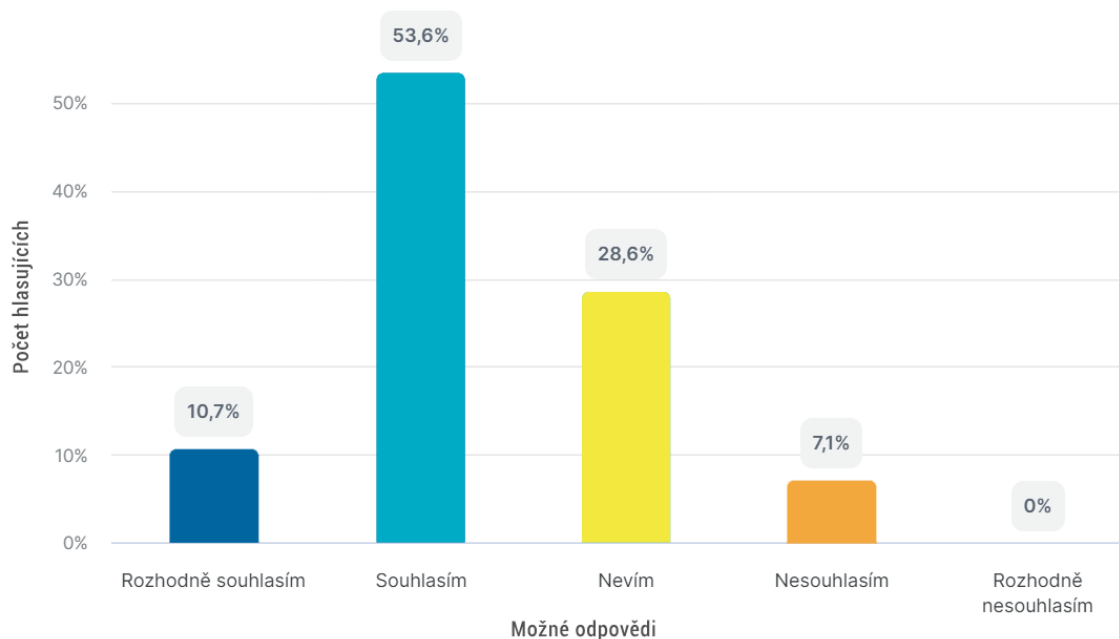
Dvanáct respondentů (téměř 43 %) je přesvědčeno o kvalitě poskytovaných služeb v oblasti zapojení témat prevence patologických jevů. Překvapivě v této důležité oblasti bylo že většina respondentů, konkrétně třináct (46 %), nevědělo, jak odpovědět. Dva respondenti (7 %) si to nemyslí a jeden respondent (4 %) to dokonce rezolutně odmítá.

Otázka č. 5: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v informovanosti dětí o kulturním dění?

Tabulka 5: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 5

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	4	10,7 %
Souhlasím	14	53,6 %
Nevím	8	28,6 %
Nesouhlasím	2	7,1 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 5: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 5

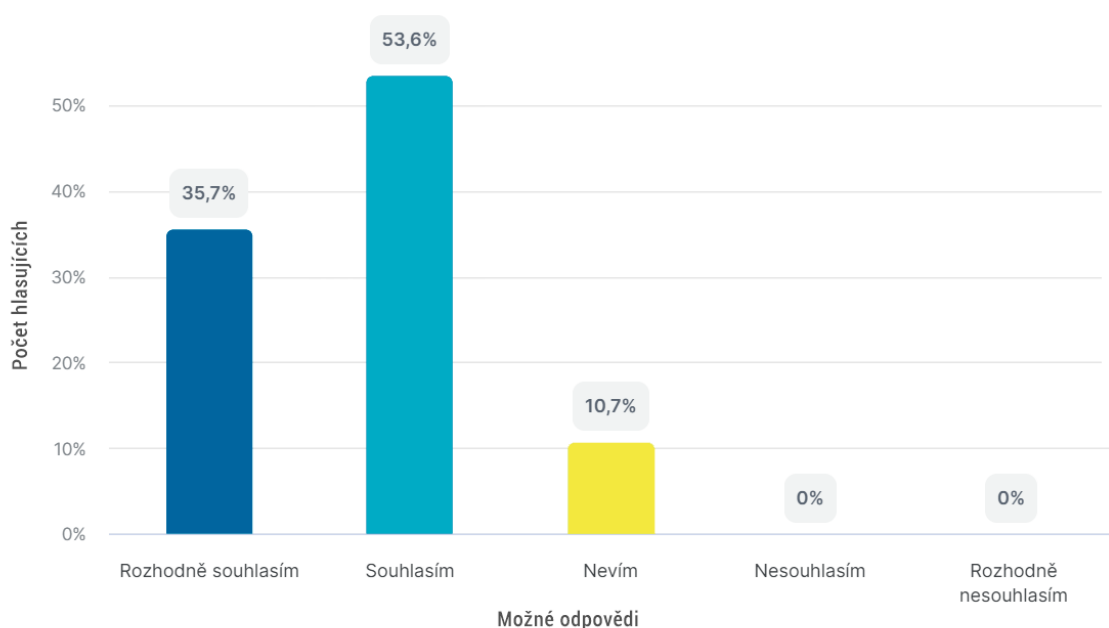
Výrazně jiná se ukázala situace u odpovědí na tuto otázku. V tomto případě osmnáct respondentů, což je téměř 65 %, odpovědělo kladně a pouze dva (7 %) záporně, přičemž žádný respondent nebyl absolutně proti. Ale opět poměrně velký podíl respondentů, přesně osm (téměř 29 %), neumělo na tuto otázku s jistotou odpovědět.

Otázka č. 6: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti zdokonalování kvality vztahů mezi dětmi?

Tabulka 6: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 6

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	10	35,7 %
Souhlasím	15	53,6 %
Nevím	3	10,7 %
Nesouhlasím	0	0 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 6: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 6

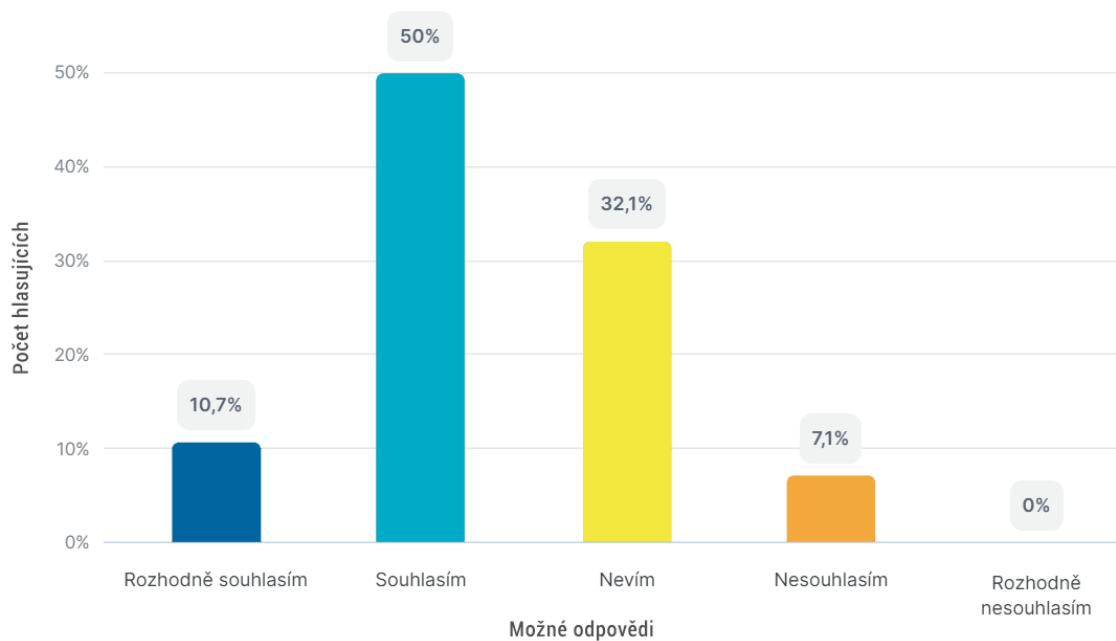
Velice pozitivní výsledky přinášejí odpovědi na otázku číslo šest. Drtivá většina respondentů, přesně dvacet pět (téměř 90 %), je spokojeno se službami v oblasti zdokonalování vztahů mezi dětmi. Žádný respondent neodpověděl negativně a pouze tři respondenti (téměř 11 %) nebyli schopni odpovědět.

Otázka č. 7: Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti vedení dětí ke zdravému životnímu stylu?

Tabulka 7: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 7

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	3	10,7 %
Souhlasím	14	50 %
Nevím	9	32,1 %
Nesouhlasím	2	7,1 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 7: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 7

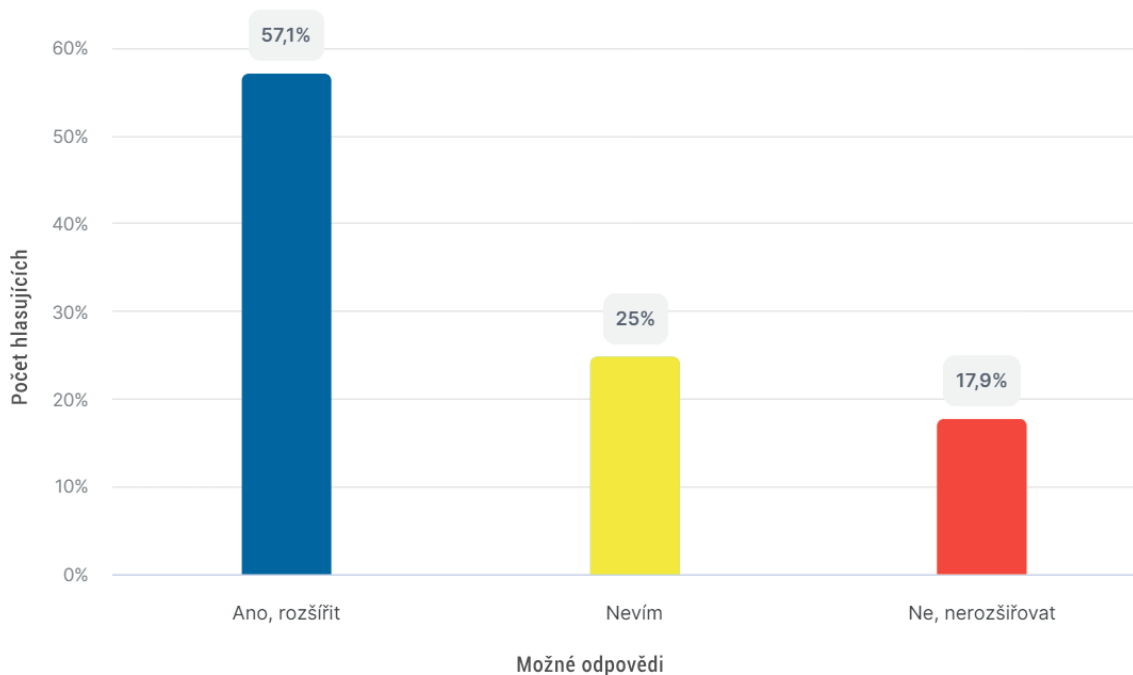
Ani u této otázky nejsou odpovědi nijak alarmující. I přes to, že devět respondentů (32 %) váhá a dva (7 %) nesouhlasí, přibližně dvě třetiny, tj. celkem sedmnáct respondentů, jsou v této oblasti spokojeny.

Otázka č. 8: Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti procházek a pobytu venku?

Tabulka 8: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 8

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Ano, rozšířit	16	57,1 %
Nevím	7	25 %
Ne, nerozšiřovat	5	17,9 %

Obrázek 8: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 8

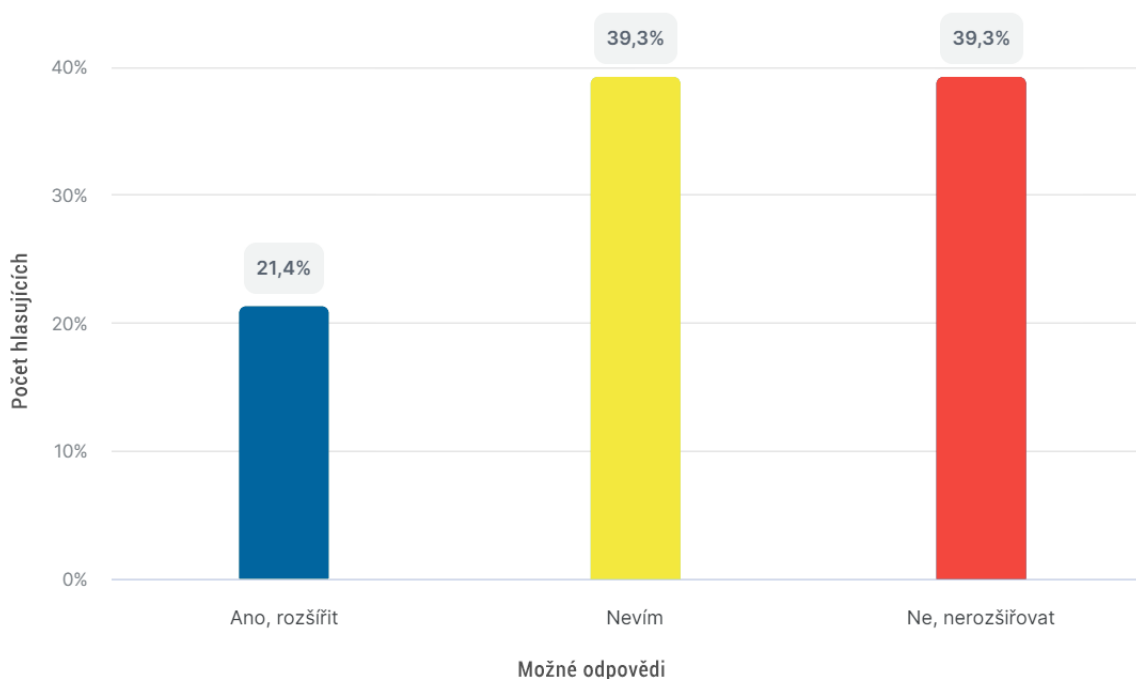
V oblasti procházek a pobytu dětí venku by nadpoloviční většina respondentů, konkrétně šestnáct (57 %), souhlasilo s nějakým dalším rozšířením. Dalších sedm respondentů (25 %) neví a pět respondentů (18 %) není pro další rozšiřování procházek a pobytu venku.

Otázka č. 9: Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti volného neřízeného programu?

Tabulka 9: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 9

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Ano, rozšířit	6	21,4 %
Nevím	11	39,3 %
Ne, nerozšiřovat	11	39,3 %

Obrázek 9: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 9

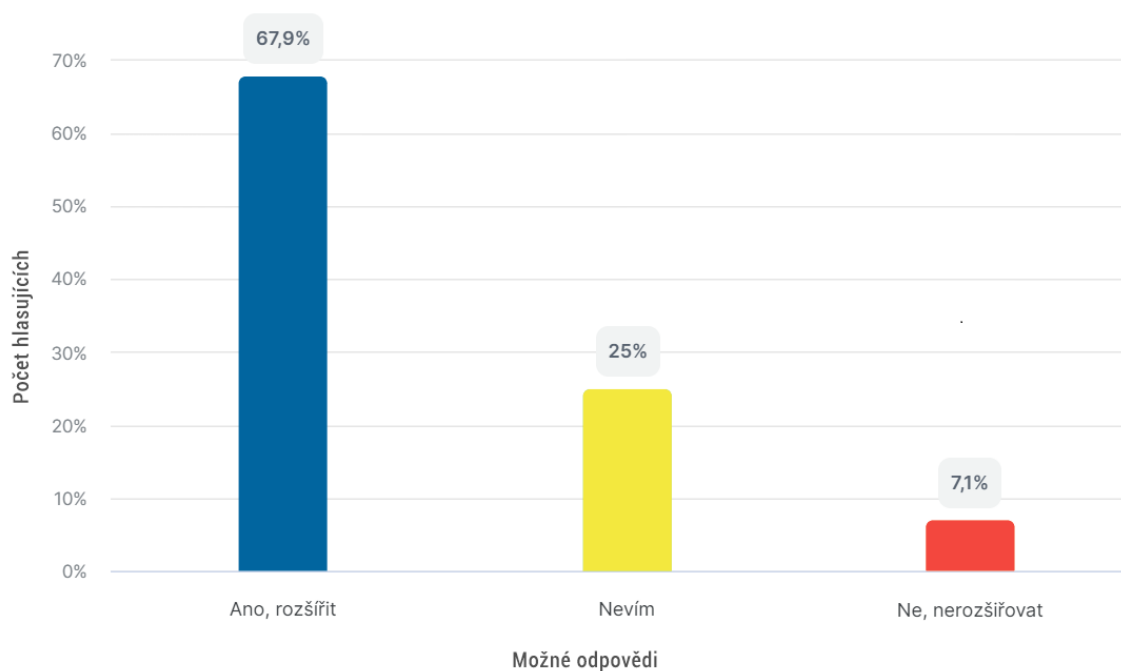
Pro rozšíření volného neřízeného programu bylo pouhých šest respondentů (21,4 %). Celkem jedenáct respondentů (39,3 %) neví a stejný počet rozšíření odmítá. Z těchto odpovědí můžeme usuzovat, že rodiče podporují spíše program řízený.

Otázka č. 10: Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti prevence (první pomoc, bezpečnost, šikana, besedy s odborníky apod.)?

Tabulka 10: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 10

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Ano, rozšířit	19	67,9 %
Nevím	7	25 %
Ne, nerozšiřovat	2	7,1 %

Obrázek 10: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 10

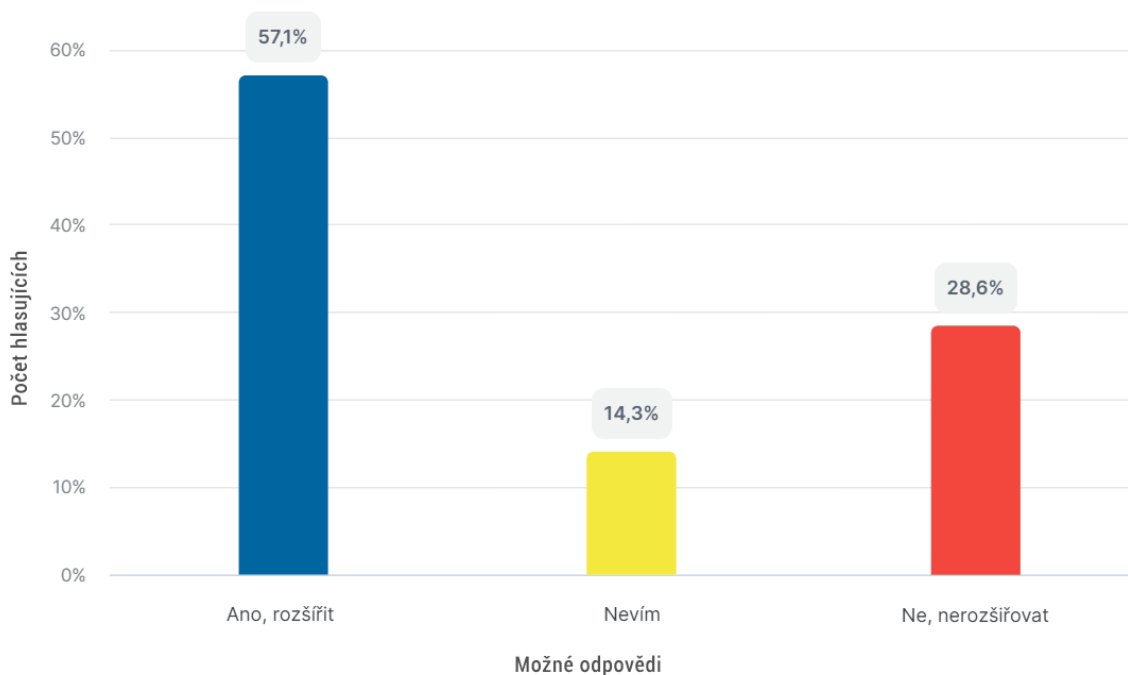
Z výsledků vyplývá, že převážná většina rodičů, konkrétně devatenáct respondentů (67,9 %), spatřuje důležitost v oblasti prevence, a tedy souhlasí s jejím dalším rozšířením. Dalších sedm respondentů (25 %) neví a zbývající dva (7,1 %) nesouhlasí.

Otázka č. 11: Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti kulturních aktivit (návštěvy výstav, divadel, koncertů, autorské čtení apod.)?

Tabulka 11: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 11

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Ano, rozšířit	16	57,1 %
Nevím	4	14,3 %
Ne, nerozšiřovat	8	28,6 %

Obrázek 11: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 11

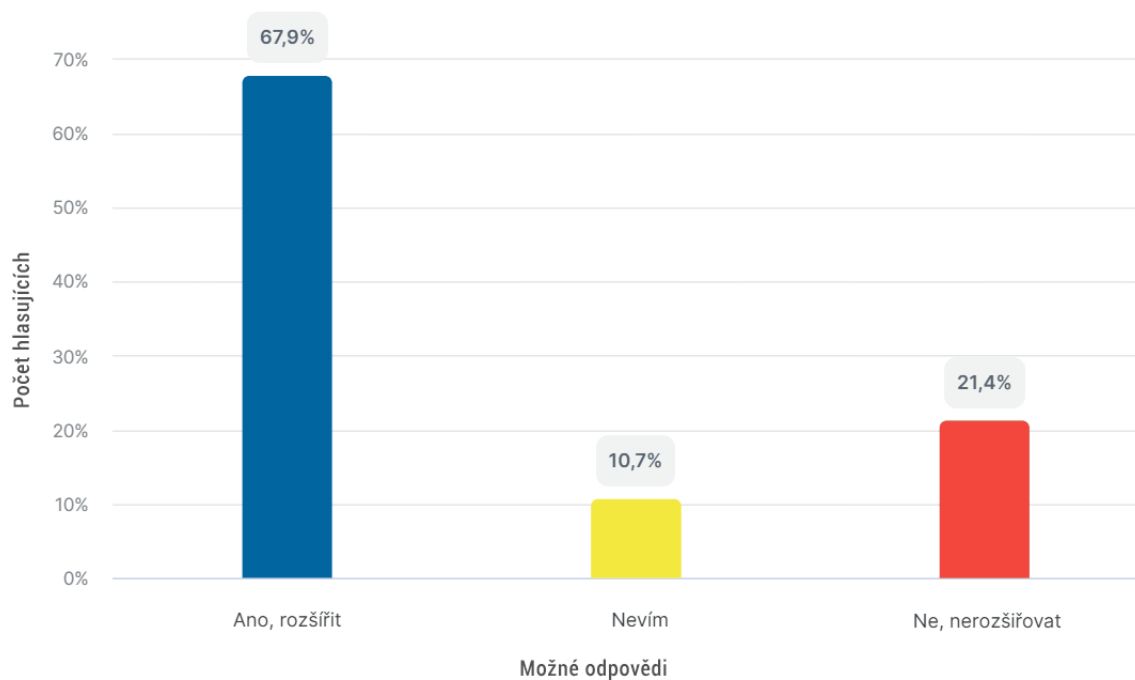
Celkem šestnáct respondentů, což je téměř 60 %, podporuje další rozšíření v oblasti kulturních aktivit tedy návštěvy výstav, divadel, koncertů, autorské čtení atd. Dalších osm respondentů (28,6 %) rozšíření odmítá a zbývající čtyři (14,3 %) se nepřiklání ani na jednu stranu.

Otázka č. 12: Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti sportovních aktivit na hřišti nebo v tělocvičně?

Tabulka 12: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 12

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Ano, rozšířit	19	67,9 %
Nevím	3	10,7 %
Ne, nerozšiřovat	6	21,4 %

Obrázek 12: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 12

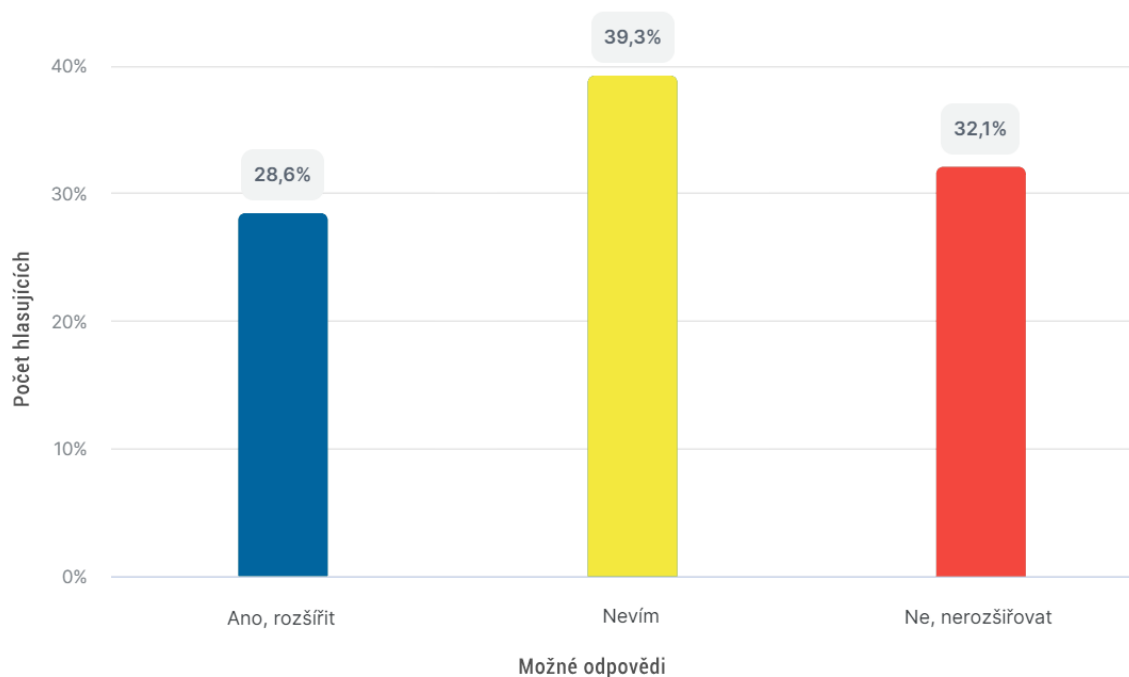
Celkem devatenáct respondentů, kteří tvořili více než dvě třetiny rodičů, podporují rozšířit oblast sportovních aktivit na hřišti nebo v tělocvičně. Dalších šest (21,4 %) respondentů rozšíření nepodporuje a zbývajících tři (10,7 %) si nejsou jisti.

Otázka č. 13: Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti kroužků zaměřených na historii, umění, řemesla apod.?

Tabulka 13: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 13

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Ano, rozšířit	8	28,6 %
Nevím	11	39,3 %
Ne, nerozšiřovat	9	32,1 %

Obrázek 13: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 13

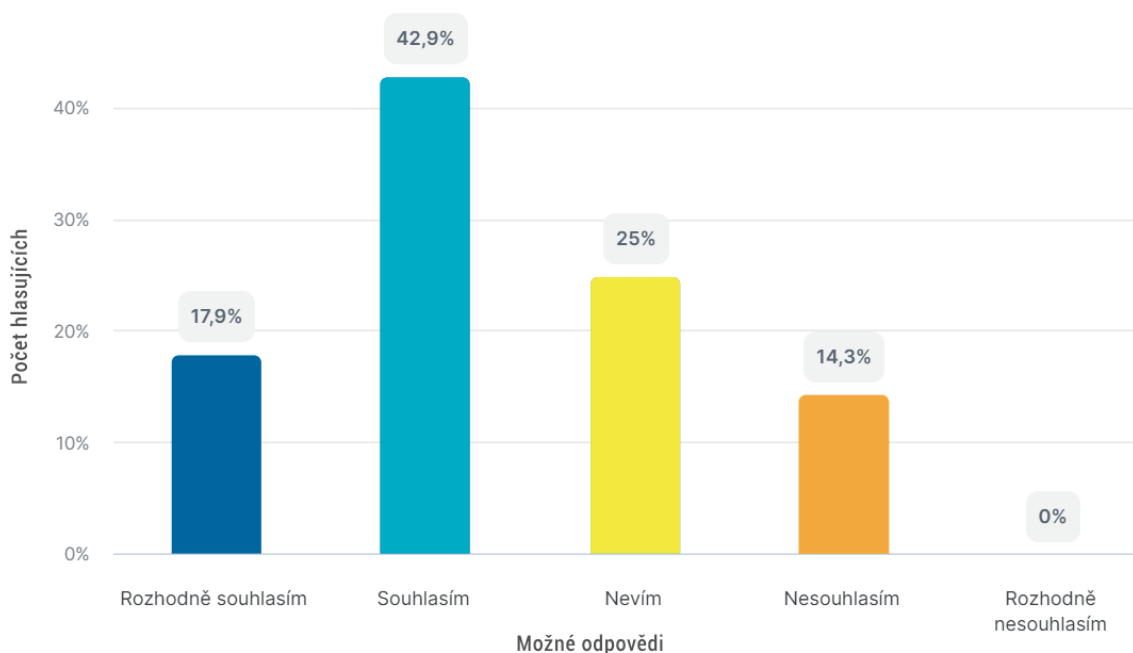
Pouze necelá třetina rodičů, tvořena přesně osmi respondenty, souhlasí s dalším rozšířením v oblasti kroužků zaměřených na historii, umění, řemesla apod. Většina rodičů, konkrétně dvacet respondentů (71,4 %), na rozšiřování netrvá nebo nemá na toto téma vyhraněný názor.

Otázka č. 14: Uvítali byste změny v komunikaci družiny s rodiči v oblasti zlepšení informovanosti o aktuálním dění v oddělení (např. nástěnky, SMS zprávy, e-maily)?

Tabulka 14: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 14

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	5	17,9 %
Souhlasím	12	42,9 %
Nevím	7	25 %
Nesouhlasím	4	14,3 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 14: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 14

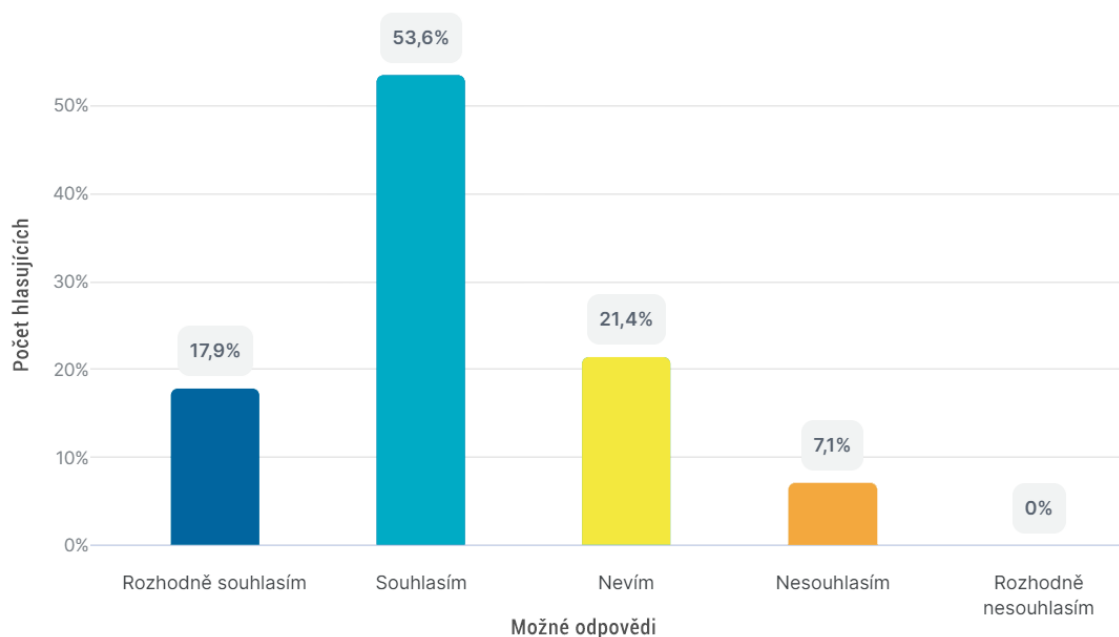
Většina rodičů, zastoupena v počtu sedmnácti (60,8 %) respondentů, by uvítala zlepšení informovanosti o aktuálním dění v oddělení. Čtvrtina rodičů, tedy celkem sedm respondentů, váhá a zbývající čtyři (14,3 %) jsou s informovaností školní družiny spokojeni.

Otázka č. 15: Uvítali byste změny v komunikaci družiny s rodiči v oblasti informovanosti o plánech družiny?

Tabulka 15: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 15

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	5	17,9 %
Souhlasím	15	53,6 %
Nevím	6	21,4 %
Nesouhlasím	2	7,1 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 15: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 15

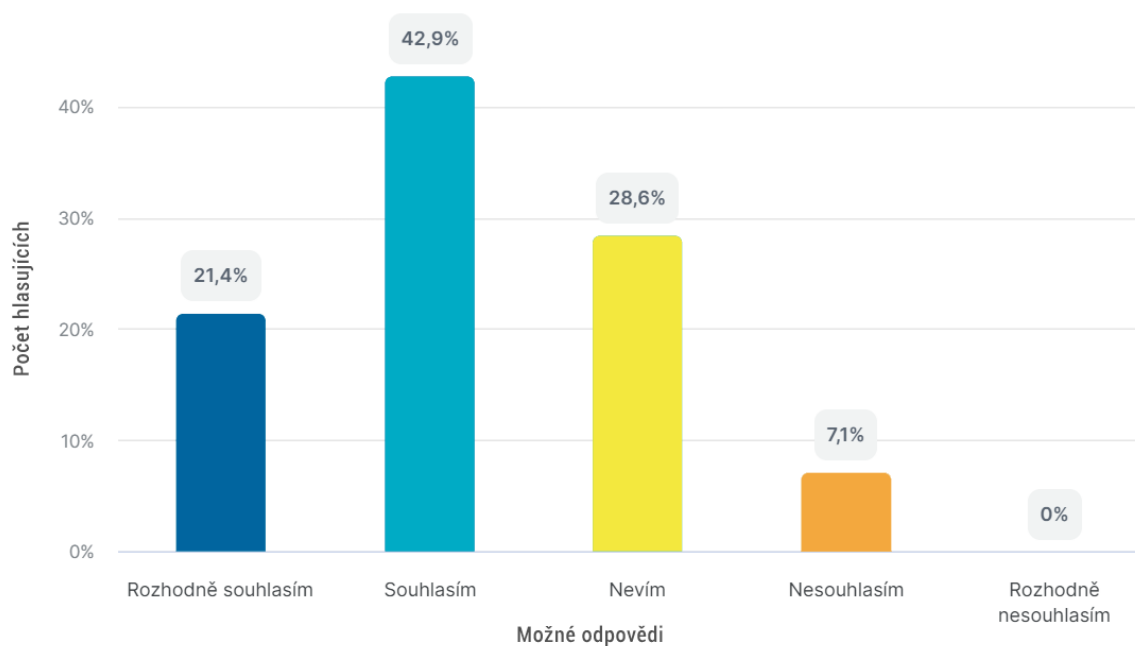
Změnu komunikace v oblasti informovanosti o plánech družiny by ocenila převážná část rodičů, zastoupena dvaceti respondenty (71,5 %). Šest respondentů (21,4 %) neví a zbývající dva (7,1 %) změnu odmítají.

Otázka č. 16: Uvítali byste změny v komunikaci družiny s rodiči v oblasti informovanosti o realizovaných akcích?

Tabulka 16: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 16

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	6	21,4 %
Souhlasím	12	42,9 %
Nevím	8	28,6 %
Nesouhlasím	2	7,1 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0 %

Obrázek 16: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 16

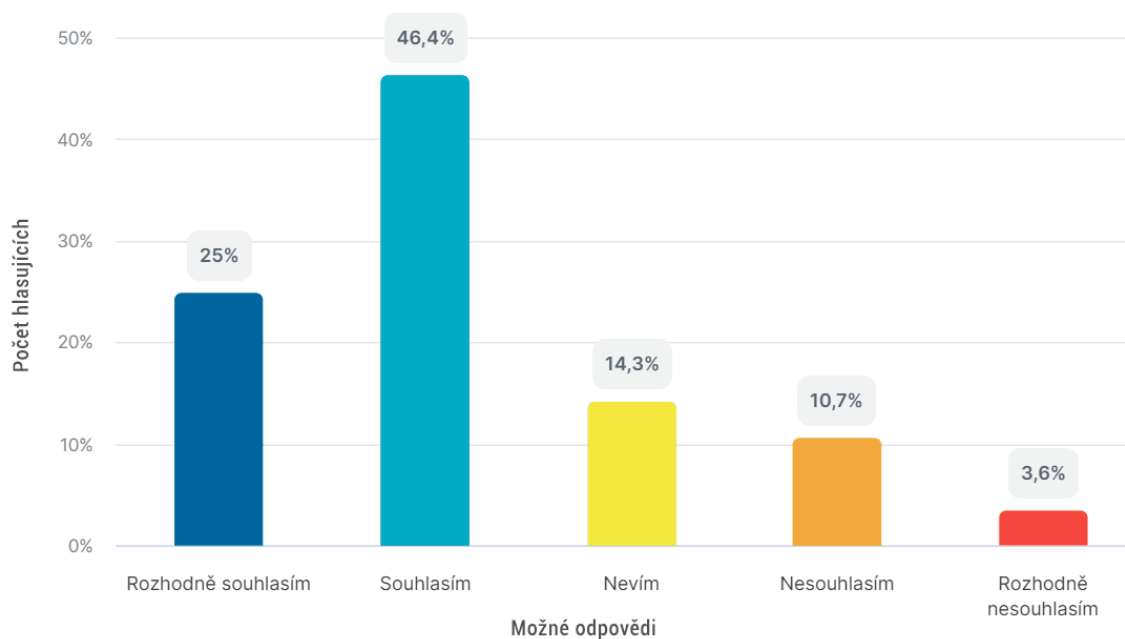
Téměř dvě třetiny rodičů, přesně osmnáct respondentů (64,3 %) by uvítalo změnu komunikace v oblasti informovanosti o realizovaných akcích. Dalších osm respondentů (28,6 %) neví a pouze dva (7,1 %) změnu odmítají.

Otázka č. 17: Uvítali byste účast vychovatele/vychovatelky na třídních schůzkách?

Tabulka 17: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 17

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhлено na desetiny %)
Rozhodně souhlasím	7	25 %
Souhlasím	13	46,4 %
Nevím	4	14,3 %
Nesouhlasím	3	10,7 %
Rozhodně nesouhlasím	1	3,6 %

Obrázek 17: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 17

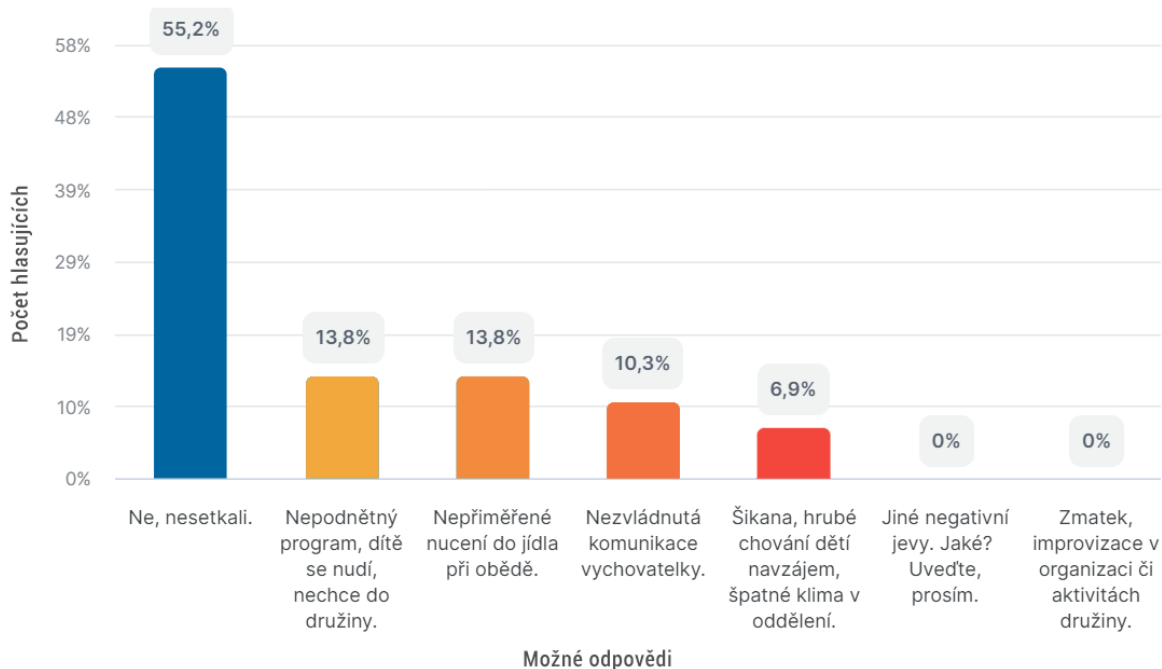
Většina rodičů, konkrétně dvacet respondentů (71,4 %), by účast vychovatele/vychovatelky na třídních schůzkách uvítala. Čtyři respondenti (14,3 %) neví a stejný počet na přítomnosti vychovatele/vychovatelky netrvá.

Otázka č. 18: Setkali jste se v družině někdy s těmito negativními jevy?

Tabulka 18: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 18

Možné odpovědi	Počet hlasujících	Celkový podíl (zaokrouhleno na desetiny %)
Ne, nesetkali.	15	55,2 %
Nepodnětný program, dítě se nudí, nechce do družiny.	4	13,8 %
Nepřiměřené nucení do jídla při obědě.	4	13,8 %
Nezvládnutá komunikace vychovatelky.	3	10,3 %
Šikana, hrubé chování dětí navzájem, špatné klima v oddělení.	2	6,9 %
Jiné negativní jevy. Jaké? Uveďte, prosím.	0	0 %
Zmatek, improvizace v organizaci či aktivitách družiny.	0	0 %

Obrázek 18: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 18

Z odpovědí vyplývá, že téměř každý druhý rodič (55,2 %) se bohužel setkal s určitými negativními jevy ve školní družině.

4.7. Závěry z výzkumu

Na začátku výzkumu jsem si nejprve stanovila tři hypotézy.

K potvrzení, nebo vyvrácení **první hypotézy**, že *rodiče dětí jsou s kvalitou školní družiny převážně spokojeni a projevy nespokojenosti jsou pouze sporadické a dílčí*, jsem vycházela převážně z odpovědí na otázky číslo 1 až 7. Tyto otázky se dotazují na kvalitu různých aspektů školní družiny. Z odpovědí na tyto otázky vyplívá, že v průměru téměř 75 % rodičů je s kvalitou školní družiny spokojeno. Je tedy možno konstatovat, že **tato hypotéza se potvrdila**.

K potvrzení, nebo vyvrácení **druhé hypotézy**, že *rodiče dětí budou navrhopvat rozšíření některých aktivit družiny*, jsem vycházela převážně z odpovědí na otázky číslo 8 až 13. Dle odpovědí, by rodiče ve většině případů ocenili další rozšíření uvedených aktivit. A to v oblastech procházek a pobytu dětí venku (57 % rodičů), v oblasti prevence (68 % rodičů), v oblasti kulturních aktivit (téměř 60 % rodičů) a v oblasti sportovních aktivit na hřišti nebo v tělocvičně (68 % rodičů). Tímto můžeme považovat hypotézu za potvrzenou.

Třetí hypotéza, že *rodiče nebudou mít příliš velký zájem o rozšíření komunikace s vychovateli družiny*, **se nepotvrdila**. Z výsledků vyplývá, že většina rodičů (61 %), by uvítala zlepšení v oblasti informovanosti o aktuálním dění v oddělení. (25 %) rodičů váhá a pouhých (15 %) je se současným stavem spokojeno. Co se týče změny komunikace v oblasti informovanosti o plánech družiny, tu by ocenilo více než 70 % rodičů. Téměř 22 % rodičů neví a 7 % nevyžaduje změnu. Přesně 64 % procent rodičů by uvítalo změnu komunikace v oblasti informovanosti o realizovaných akcích. 29 % rodičů neví a 7 % rodičů změnu nevyžaduje. Většina rodičů, konkrétně 71 % by účast vychovatele/vychovatelky na třídních schůzkách uvítala. Zbývající část rodičů neví anebo na přítomnosti vychovatele/vychovatelky netrvá.

Dle závěru z výzkumu mohu tedy konstatovat, že rodiče, kteří dotazník vyplnili, by ocenili rozšíření, možno říci všech navrhovaných aktivit školní družiny. To, že se tato hypotéza nepotvrdila, je jistě pozitivní. Je však třeba si uvědomit, že dotazník vyplnily pouze zainteresovaní rodiče. To je patrné i z toho že na výzvu o vyplnění zareagovalo pouze 28 respondentů z přibližně 90 možných. Z toho by se dalo vyvodit, že většina rodičů pokládá družinu pouze za sociální službu na hlídání dětí a nemá velký zájem se jí nějak výrazněji zabývat. To potvrzuje i moje praxe.

Závěr

Cíl mé bakalářské práce se odráží už v jejím názvu: „Význam školní družiny pro hodnotné trávení volného času žáků I. stupně ZŠ“. V teoretické části jsem se v několika kapitolách zabývala popisem a definicemi pojmů, nezbytných pro pochopení problematiky. První kapitolu jsem tedy začala vývojovým obdobím mladšího školního věku, a to z hlediska tělesného vývoje, rozvoje motoriky, poznávacích procesů, emocionálního vývoje a socializace dítěte. V další kapitole jsem definovala volný čas, jeho význam pro dítě mladšího školního věku a faktory, které ho ovlivňují. V poslední kapitole teoretické části jsem se pak věnovala školní družině, její charakteristice, funkci a kompetencím, které rozvíjí. Dále pak druhům činností ve školní družině a významu hry pro děti daného věku, osobností vychovatele i významem spolupráce rodiny a školní družiny.

V navazující praktické části jsem se rozhodla zkoumat aspekty ryze praktické, a to prostřednictvím dotazníkového šetření, protože slovy klasika "šedá je teorie, zelený strom života". Zajímalo mě především to, zda, případně jak, se teorie a definice liší od každodenního života ve školní družině. Situace však nebyla tak snadná, jak by se mohlo na první pohled zdát. Zpočátku jsem váhala, jak takový výzkum vlastně uchopit a kterou ze zúčastněných stran oslovit. Na jedné straně se nabízela možnost oslovit samotné děti. Prostudovala jsem několik různých, již existujících výzkumů a zjistila, že škála otázek je vzhledem k nízkému věku dětí poměrně omezená a vypovídající hodnota pro moje účely nízká. Tuto možnost jsem tedy poměrně brzy zamítla. Zbývaly tedy v podstatě již jen dvě možnosti – oslovit rodiče nebo pedagogy. Pokud jde o variantu s oslovením pedagogů, zaujala mě myšlenka, že bych se mohla pokusit zjistit, zda existuje nějaký vztah mezi prospěchem žáka a jeho docházkou do školní družiny. Nakonec opět převážily pochybnosti o vypovídající hodnotě této metody a rozhodla jsem se oslovit rodiče dětí. Těm jsem následně položila několik otázek, abych se dopracovala k požadovaným informacím. Otázky v podstatě tematicky směřovaly k tomu, jak jsou rodiče spokojeni s kvalitou školní družiny, co by rádi změnili, případně vylepšili.

Na základě vyhodnocení všech získaných údajů se mi v závěru potvrdily dvě ze tří hypotéz. Nejdůležitější pro mne však bylo zjištění, že drtivá většina rodičů je spokojena s kvalitou školní družiny. Z toho jsem pochopila, že zainteresovaní rodiče považují toto zařízení pro své děti za přínosné. Myslím si, že tedy i já mohu nyní zodpovědně konstatovat, že školní družina má nezanedbatelný význam pro hodnotné trávení volného času žáků I. stupně ZŠ. Zároveň však tento můj výzkum ukázal něco, co nebylo jeho

záměrem. Totiž to, že velké množství rodičů nevyužilo možnosti se do výzkumu zapojit, svědčí z velké části o tom, že se o školní družinu nezajímají, protože ji berou spíše jako sociální službu na hlídání dětí a nemají tedy velký zájem se jí nějak výrazněji zabývat. To sice vychovatelé/vychovatelky latentně pociťují, ale tento výzkum to v podstatě potvrdil. Tento přístup by bylo třeba změnit, nejen proto že školní družina je a vždy byla jednou z nejdůležitějších organizací pro trávení volného času dětí mladšího školního věku, ale také proto, že jak stoupají životní náklady, řada rodin nemá dostatek finančních prostředků na to, aby své děti posílala do různých placených kroužků. K tomu ovšem by bylo třeba obsah práce školní družiny podstatně změnit a obohatit, a to nejen v oblastech, které sledoval tento výzkum.

Použité zdroje

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika II*. Vyd. 2. Olomouc: Hanex, 2003 dotisk. ISBN 80-85783-24-X.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-268-3.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HOLEYŠOVSKÁ, Anna. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8.

JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN isbn80-85931-95-8.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk prostředí, výchova: K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KULHÁNKOVÁ, Alena. *Kreslíme a hrajeme si ve školní družině*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-394-9.

LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Praha: Avicenum, 1983.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. ISBN 08-011-86

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: eseje z dětské psychologie*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-006-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-317-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

ZELINOVÁ, Milota. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace: koncepce a model tvořivě humanistické výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-197-6.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Metodický pokyn k postavení, organizaci a činnosti školních družin. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2002 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/metodicky-pokyn-k-postaveni-organizaci-a-cinnosti-skolnich-druzin>

Význam hry a zájmové činnosti pro rozvoj dítěte. In: *Wikisofia* [online]. 2013 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Význam_hry_a_zájmové_činnosti_pro_rozvoj_dítěte

HANKOVÁ, Zdenka. *Školní družiny nabízejí dětem nejen zábavu* [online]. 2017 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/skolni-druziny-nabizeji-detem-nejen-zabavu>

Anonymní dotazník - zpětná vazba rodiče - školní družina [online]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/S8Q1X2V4S1V9G4D0B>

Zákon č. 561/2004 Sb. In: *Zákony pro lidi* [online]. 2004 [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 1	26
Tabulka 2: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 2	27
Tabulka 3: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 3	28
Tabulka 4: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 4	29
Tabulka 5: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 5	30
Tabulka 6: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 6	31
Tabulka 7: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 7	32
Tabulka 8: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 8	33
Tabulka 9: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 9	34
Tabulka 10: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 10	35
Tabulka 11: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 11	36
Tabulka 12: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 12	37
Tabulka 13: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 13	38
Tabulka 14: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 14	39
Tabulka 15: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 15	40
Tabulka 16: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 16	41
Tabulka 17: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 17	42
Tabulka 18: Četnost jednotlivých odpovědí na otázku č. 18	43

Seznam obrázků

Obrázek 1: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 1	26
Obrázek 2: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 2	27
Obrázek 3: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 3	28
Obrázek 4: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 4	29
Obrázek 5: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 5	30
Obrázek 6: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 6	31
Obrázek 7: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 7	32
Obrázek 8: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 8	33
Obrázek 9: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 9	34
Obrázek 10: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 10	35
Obrázek 11: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 11	36
Obrázek 12: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 12	37
Obrázek 13: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 13	38
Obrázek 14: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 14	39
Obrázek 15: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 15	40
Obrázek 16: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 16	41
Obrázek 17: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 17	42
Obrázek 18: Graf četnosti jednotlivých odpovědí na otázku č. 18	43

Přílohy

Vzorový dotazník – Význam školní družiny

I. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti komunikace s dětmi a přístupu k nim? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

II. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti sportovních, pohybových aktivit a pobytu venku? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

III. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti kroužků v družině? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

IV. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti zapojení témat prevence patologických jevů (šikana, drogy, jiné závislosti)? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím

- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

V. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v informovanosti dětí o kulturním dění? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

VI. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti zdokonalování kvality vztahů mezi dětmi? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

VII. Myslíte si, že školní družina poskytuje kvalitní služby v oblasti vedení dětí ke zdravému životnímu stylu? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

VIII. Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti procházek a pobytu venku? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Ano, rozšířit
- Nevím
- Ne, nerozšiřovat

IX. Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti volného neřízeného programu? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Ano, rozšířit
- Nevím
- Ne, nerozšiřovat

X. Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti prevence (první pomoc, bezpečnost, šikana, besedy s odborníky apod.)? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Ano, rozšířit
- Nevím
- Ne, nerozšiřovat

XI. Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti kulturních aktivit (návštěvy výstav, divadel, koncertů, autorské čtení apod.)? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Ano, rozšířit
- Nevím
- Ne, nerozšiřovat

XII. Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti sportovních aktivit na hřišti nebo v tělocvičně? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Ano, rozšířit
- Nevím
- Ne, nerozšiřovat

XIII. Navrhujete rozšíření některé z aktivit školní družiny v oblasti kroužků zaměřených na historii, umění, řemesla apod.? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Ano, rozšířit
- Nevím
- Ne, nerozšiřovat

XIV. Uvítali byste změny v komunikaci družiny s rodiči v oblasti zlepšení informovanosti o aktuálním dění v oddělení (např. nástěnky, SMS zprávy, e-mailly)? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

XV. Uvítali byste změny v komunikaci družiny s rodiči v oblasti informovanosti o plánech družiny? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

XVI. Uvítali byste změny v komunikaci družiny s rodiči v oblasti informovanosti o realizovaných akcích? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

XVII. Uvítali byste účast vychovatele/vychovatelky na třídních schůzkách? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Rozhodně souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

XVIII. Setkali jste se v družině někdy s těmito negativními jevy? Vyberte jednu z nabízených odpovědí:

- Nepřiměřené nucení do jídla při obědě.
- Nevládnutá komunikace vychovatelky.
- Nepodnětný program, dítě se nudí, nechce do družiny.
- Zmatek, improvizace v organizaci či aktivitách družiny.
- Šikana, hrubé chování dětí navzájem, špatné klima v oddělení.
- Ne, nesetkali.
- Jiné negativní jevy. Jaké? Uveďte, prosím.